

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет

ННІ прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна
Кафедра економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма «Економіка підприємства»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: «Основні напрями зниження витрат ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»»

ШИФР КРБ.ЕП.1. 584А-03.1.3

Здобувача _____Даниленко Д.Д.

Керівник _____проф. Павлов О.І.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від «12» червня 2024 р., протокол №15.

Завідувач кафедри економіки промисловості _____ Олександр ПАВЛОВ

Одеса – 2024 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна
Кафедра економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

« ____ » _____ 202__ р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА****Даниленко Дениса Дмитровича**

1. Тема роботи: «Основні напрями зниження витрат ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»»
Затверджена наказом ОНТУ від 09 жовтня 2023 р. № 584А.03.
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 06 червня 2024 р.
3. Вихідні дані роботи: статистична звітність роботи підприємства; історія підприємства, статистичні збірники, періодичні видання, підручники, монографії, інформація мережі Інтернет, аналітичні данні хлібопекарної галузі України
4. Перелік питань, які потрібно розробити: 1. Теоретичні основи зниження витрат підприємства. 2. Техніко-економічна характеристика та стан виробничо-господарської діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця». 3. Аналіз та оцінка ефективності заходу з заміни обладнання на ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця».
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць 6, рисунків 3.
6. Дата видачі завдання 15.03.2024 р.

Керівник _____ Павлов О.І.
(підпис)Завдання прийняв до виконання _____ Даниленко Д.Д.
(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Обробка даних практики	16.03-26.03.2024	
2.	Теоретичні основи зниження витрат підприємства	27.03-20.04.2024	
3.	Техніко-економічна характеристика та стан виробничо-господарської діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»	21.04-08.05.2024	
4.	Аналіз та оцінка ефективності заходу з заміни обладнання на ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»	09.05-29.05.2024	
5.	Анотація, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки	30.05-04.06.2024	
6.	Оформлення пояснювальної записки відповідно до вимог, передбачених методичними вказівками	05.06.2024	

Здобувач-дипломник _____ Даниленко Д.Д.
підпис

Керівник _____ Павлов О.І.
підпис

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник Даниленко Д.Д. _____
підпис

АНОТАЦІЯ

на кваліфікаційну роботу бакалавра

Кваліфікаційна робота бакалавра містить 80 сторінок, 25 таблиць, 9 рисунків, список використаних джерел з 31 найменування, 1 додаток.

Метою дослідження є розробка і обґрунтування заходу, який спрямовано на зниження витрат ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця».

Для досягнення мети в роботі поставлені наступні завдання: розглянути основні теоретичні питання поняття витрати та їх сутність; запропонувати класифікацію витрат та собівартості продукції; розглянути основні напрями зниження витрат підприємства; проаналізувати зовнішнє середовище та стан хлібопекарної галузі України; розрахувати та проаналізувати основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»; запропонувати та розрахувати економічну ефективність заходу щодо зниження витрат на підприємстві.

Об'єкт дослідження – процес зниження витрат ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця».

Предметом дослідження є обґрунтування пропозицій щодо зниження витрат ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця».

За результатами виконаної роботи сформульовані висновки щодо впливу запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники роботи підприємства.

Одержані результати можуть бути використані на підприємстві як заходи щодо вдосконалення його роботи та на аналогічних підприємствах хлібопекарської галузі.

Рік виконання роботи 2024.

Рік захисту роботи 2024.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Сутність поняття «витрати» та їх види	8
1.2. Класифікація витрат підприємства та собівартість продукції	13
1.3. Основні напрями зниження витрат підприємства	21
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА СТАН ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКА ПАЛЯНИЦЯ»	28
2.1. Характеристика та аналіз стану зовнішнього середовища підприємства	28
2.2. Характеристика та аналіз стану внутрішнього середовища ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»	36
2.3. Техніко-економічний аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства	38
Висновки до розділу 2	49
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДУ З ЗАМІНИ ОБЛАДНАННЯ НА ТОВ «БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКА ПАЛЯНИЦЯ»	52
3.1. Техніко-економічне обґрунтування доцільності впровадження заходу з заміни обладнання на підприємстві	52
3.2. Розрахунок економічної ефективності виробництва	55
3.3. Соціально-економічні наслідки впливу заходу на основні техніко-економічні показники діяльності підприємства	59
Висновки до розділу 3	62

ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТОК	71

ВСТУП

Будь-яке підприємство у своїй виробничо-господарській діяльності прагне до ефективності, бути конкурентоспроможним та прибутковим на ринку.

Розрахувати та оцінити ефективність роботи підприємства можна за допомогою порівняння отриманих результатів та вкладених витрат у діяльність.

Основний фінансовий результат діяльності підприємства – це прибуток, який показує ефективність роботи, конкурентоспроможність та прибутковість підприємства.

Так як діяльність будь якого підприємства спрямована на отримання прибутку, то для цього необхідно виконати наступні завдання: мінімізувати суми витрат, знижувати суми витрат, забезпечити перевищення суми доходів над витратами і зростання рівня віддачі від витрат.

Кожне підприємство має резерви зниження витрат, що дозволяє підвищувати його економічну ефективність, прибутковість та конкурентоспроможність.

Хліб під час війни для усіх українців без винятку набув особливого значення та ставлення. Протягом останніх двох років відбулася велика переоцінка багатьох речей і та змінилося ставлення до таких простих, базових потреб, які ми звикли сприймати як належне, насамперед, це відношення до хлібу у нашому житті. Якщо колись це був звичайний буханець хліба, то у час війни – він став справжнім символом і надією на виживання.

Сьогодні близько 20% підприємств хлібопекарської галузі зруйновані або не повернулися до виробництва з початку війни. Але в Україні є мережа потужних хлібозаводів, розрахованих на виробництво масових хлібів зі значним резервом потужностей, що дозволяють нагодувати близько 50 млн людей.

Метою дослідження є розробка і обґрунтування заходу, який

спрямовано на зниження витрат ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця».

Для досягнення мети в роботі поставлені наступні завдання:

- розглянути основні теоретичні питання поняття витрати та їх сутність;
- запропонувати класифікацію витрат та собівартості продукції;
- розглянути основні напрями зниження витрат підприємства;
- проаналізувати зовнішнє середовище та стан хлібопекарної галузі

України;

– розрахувати та проаналізувати основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»;

– запропонувати та розрахувати економічну ефективність заходу щодо зниження витрат на підприємстві.

Об'єкт дослідження – процес зниження витрат ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця».

Предметом дослідження є обґрунтування пропозицій щодо зниження витрат ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця».

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність поняття «витрати» та їх види

Діяльність будь якого підприємства спрямована на практичний кінцевий результат – отримання прибутку, для цього необхідно виконати наступні завдання: мінімізувати суми витрат, знижувати суми витрат, забезпечити перевищення суми доходів над витратами і зростання рівня віддачі від витрат.

Сьогодні немає єдиного визначення поняття «витрати» ні у нормативній базі ні у економічній літературі, що гальмує процес прийняття управлінських рішень в господарській діяльності підприємств.

У літературних джерелах наукову тематику, пов'язану з витратами розглядали багато вітчизняних вчених. Серед них – П. Й. Атамас, М. Г. Грещак, О. С. Коцюба, Н. В. Задорожна, К. Т. Кривенко, В. С. Савчук, О. О. Беляєв, О. В. Крушельницька, С. М. Онисько, П. М. Марич, В. К. Складенко, М. І. Скрипник, А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило, Ю. С. Цал-Цалко та ін.

Вчені проводять дослідження щодо теоретичних та практичних питань з суті поняття витрати та їх класифікацію, розглядають методи аналізу і обліку витрат, узгодженість податкового та бухгалтерського обліку, методики проведення аудиту витрат, ефективності управління та розглядають їх у різних галузях економіки.

Витрати – це обсяг спожитих виробничих ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових), що необхідно для здійснення підприємством господарської діяльності, спрямованої на отримання прибутку та максимізацію добробуту власників у грошовому виразі [4].

Поняття «витрати» – це універсальне і часто досліджуване поняття в економічних джерелах, його основні визначення запропонуємо у таблиці 1.1.

Визначення поняття «витрати»

Автор	Визначення
П. Й. Атамас [2]	Незважаючи на галузеві особливості, завжди в процесі виробництва беруть участь засоби праці, предмети праці та робоча сила, а у деяких галузях – природні ресурси. Використання цих елементів виробництва зумовлює витрати підприємства у процесі господарської діяльності.
М. Г. Грецак, О. С. Коцюба [6]	Витрати підприємства – формуються в процесі використання ресурсів при здійсненні певної його діяльності. Вони мають цільову спрямованість. Витрати підприємства визначаються як сума зменшення вартості активів або зменшення власного капіталу (збиток).
Н. В. Задорожна [9]	Витрати – це вартість усіх використовуваних ресурсів, необхідних для випуску визначеного обсягу продукції.
Кривенко К.Т., Савчук В.С., Беляєв О.О. [14]	Витрати – грошове вираження використання виробничих ресурсів, у результаті якого здійснюється виробництво і реалізація продукції.
Крушельницька О.В. [15]	Витрати – грошова оцінка матеріальних і трудових ресурсів, що пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, надання послуг.
Онисько С.М., Марич П.М. [19]	Виробничі витрати – це спожиті у процесі виробництва засоби виробництва, які втілюють у собі минулу працю (сировину, матеріали, амортизацію основних засобів, працю робітників, зайнятих у процесі виробництва).
В. К. Скляренко [23]	Витрати – це грошова оцінка вартості матеріальних, трудових, фінансових, природних, інформаційних та інших видів ресурсів на виробництво та реалізацію за певний період часу.
М. І. Скрипник [24]	Витрати – це використання тільки тих ресурсів, які при визначенні прибутку господарюючого суб'єкта за даний період часу ставляться у відповідність доходам.
А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило [26]	Витрати – це вартісне вираження абсолютної величини застосовано спожитих ресурсів, необхідних для здійснення ним поставленої мети.
Ю. С. Цал-Цалко [29]	Витратами визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

Джерело: розроблено автором.

Можна зазначити, що на думку наведених в таблиці 1.1, авторів, витрати – це вартісний вираз значення використання всіх видів ресурсів: матеріальних, фінансових, трудових та інформаційних для досягнення мети підприємства – отримання прибутку.

За нашою точкою зору, витрати підприємства – це обсяг використаних

ресурсів підприємства у грошовому виразі для досягнення мети підприємства.

Всі види витрат – це використані ресурси, що представлено у грошових коштах, які планують й розраховують як собівартість продукції.

Витрати – це складна економічна категорія [13], яку можна розглядати, як вартість ресурсів, що використовує підприємство для здійснення фінансово-господарської діяльності.

Можна виділити три основних положення поняття витрати підприємства (рисунок 1.1) [20].

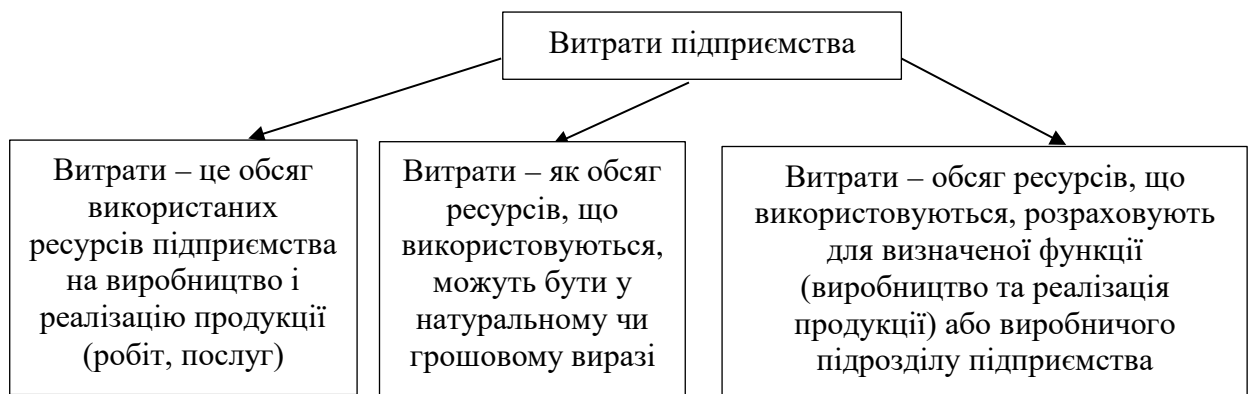

Рис. 1.1. Основні положення поняття витрати підприємства

Джерело: розроблено автором за [20].

Витрати підприємства – це сукупність витрат які виникають на підприємстві за певний період часу в процесі його життєдіяльності, тобто це оцінка в грошах вартості всіх матеріальних, інформаційних, трудових, природних та фінансових ресурсів, необхідних підприємству для роботи [16].

Також можна вважати, що це повна собівартість продукції або послуг.

Витрати підприємства можуть бути короткострокові та довгострокові. Залежно від сфери, в якій вони формуються, розрізняються такі види витрат [29]:

- капітальні;
- операційні;
- адміністративні;
- витрати на збут;

– непередбачені витрати.

Капітальні фінансові витрати підприємства відносять до довгострокових витрат, також до них можна віднести і деякі з адміністративних витрат.

Капітальні витрати підприємства, або інвестиції – це основні вкладення у підприємство, що необхідні для старту його діяльності, тобто виробництва власної продукції або надання послуг. З капітальних витрат починається діяльність будь якого підприємства.

Капітальні витрати діяльності підприємства не враховуються при формуванні собівартості продукції.

Операційними витратами називають ті, що виникають при здійсненні основної діяльності підприємства, тобто вже під час виробництва продукції або надання послуг. До цього виду фінансових витрат відносяться:

- закупівля сировини (напівфабрикати, комплектуючі й устаткування для виробництва кінцевого продукту та ін.);
- заробітна плата робітникам, що працюють на виробництві;
- ремонт і обслуговування устаткування, що бере участь у виробництві кінцевого продукту;
- витрати на електрику, воду та інші комунальні платежі, що необхідні для виробничих приміщень.

Операційні витрати – це всі витрати, що необхідні для перетворення вихідної сировини в готову продукцію.

Адміністративні витрати, на відміну від оперативних та капітальних, безпосередньо не впливають на результативність діяльності підприємства. До них відносять наступні:

- витрати на утримання управлінського персоналу;
- витрати на комунальні платежі та витрати на утримання споруд;
- витрати на ремонт обладнання управлінського підрозділу;
- витрати на податки і банківське обслуговування підприємства;
- витрати на маркетингові дослідження, аудит і консультації;

- витрати на закупівлю канцтоварів та відправку вихідної кореспонденції;
- витрати на вирішення спорів в судах;
- витрати на оплату відряджень управлінського персоналу підприємства та ін.

Головна ознака адміністративних витрат – вплив на діяльність підприємства в цілому.

До витрат підприємства на реалізацію продукції і послуг відносяться:

- інвестиції в рекламу;
- зарплати працівників, відповідальних за рекламу продукції або послуг, що надає підприємство;
- зарплати менеджерів з продажу та витрати на їх забезпечення всім необхідним для ефективної роботи (від канцтоварів до оплати відряджень в інші міста та країни);
- вкладення у передпродажну підготовку;
- доставка продукції клієнтам підприємства;
- зарплати і все необхідне для персоналу, відповідального за доставку;
- закупівля, упаковка і ремонт тари чи упаковки, в якій продукція доставляється покупцю;
- післяпродажне обслуговування клієнтів підприємства та ін.

Наступний вид витрат – це непередбачені фінансові витрати підприємства.

Витрати діяльності підприємства необхідно враховувати не тільки для обліку й фінансового планування, а й для формування собівартості кінцевої продукції підприємства. У формуванні цього важливого показника необхідно враховувати всі вкладення у збут, управління й операційні процеси, але не всі види витрат беруть участь у формуванні собівартості продукції або послуг підприємства.

Капітальні витрати заплановані й прогнозовані, так як без них не буде

роботи підприємства. А от непередбачені фінансові вкладення можуть завдати істотної шкоди діяльності підприємства, а в окремих випадках навіть зупинити його роботу. Вони також не можуть бути внесені до фінансового плану діяльності підприємства.

Для зменшення ризиків від непередбачених фінансових витрат підприємства створюють окремий «форс-мажорний фонд», який може становити 0,5–1% від чистого прибутку підприємства. Розмір такого фонду визначається безпосередньо адміністрацією або співвласниками підприємства на зборах засновників.

Бухгалтерська класифікація фінансових витрат може суттєво відрізнитися від розглянутої, так як правила бухгалтерських проводок різних видів витрат встановлюються Податковим Кодексом України, законами та підзаконними актами, а саме ця класифікація не завжди підходить під економічні бізнес-процеси.

Для вирішення завдання управління та зниження витрат на підприємстві їх необхідно класифікувати.

1.2. Класифікація витрат підприємства та собівартість продукції

Класифікація витрат підприємства потрібна для розрахунку вартості продукції, визначення їх собівартості та ціноутворення. Велике значення класифікації витрат в управлінні ними і перш за все для здійснення калькуляції собівартості продукції для різних потреб управління.

Класифікація витрат підприємства виявляє об'єктивно існуючі групи витрат, процеси формування витрат та взаємовідносини між їх окремими частинами.

Класифікація витрат підприємства для управління ними повинна базуватись на певних ознаках, що дозволяє диференціювати витрати у різних аспектах.

Класифікація витрат дозволяє [11]:

- виявити рівень впливу окремих витрат на економічні показники

діяльності підприємства;

- оцінити можливість впливу на рівень тих чи інших витрат;
- вірно відносити витрати на окрему продукцію, виробничі підрозділи підприємства та види діяльності, а також вірно розраховувати та оцінювати рівень ефективності діяльності підприємства стосовно цієї продукції, підрозділів підприємства та видів діяльності;
- виявляти причини негараздів, шукати резерви покращення результатів діяльності, зниження витрат та ін.

На рисунку 1.2 розглянемо класифікацію витрат за основними ознаками [11].

Витрати також бувають разові (інвестиційні) та поточні.

Інвестиційні витрати спрямовуються на створення чи купівлю дохідних активів або соціальних благ.

Поточні витрати – циклічні або безперервні, які повторюються з кожним циклом виробництва продукції або постійно потрібні для підтримки виробничої системи в стані готовності.

Поточні витрати формують виробничу собівартість продукції та впливають на величину прибутку.

Економічне значення собівартості в тому, що вона показує розмір витрат підприємства на виробництво продукції.

Собівартість продукції – це грошовий вираз витрат на виробництво та реалізацію продукції, важливий економічний показник, що характеризує економічну ефективність виробництва та діяльності підприємства в цілому.

Виробнича собівартість продукції – це поточні витрати підприємства на виробництво продукції (роботи, послуги), що виражені в грошовій формі.

Аналіз рівня собівартості одиниці продукції дозволяє вірно обрати об'єкти підприємницької діяльності, визначити рентабельність продукції, рентабельність виробництва за кожним видом економічної діяльності, кожного об'єкта господарювання, розмір прибутку та ін.

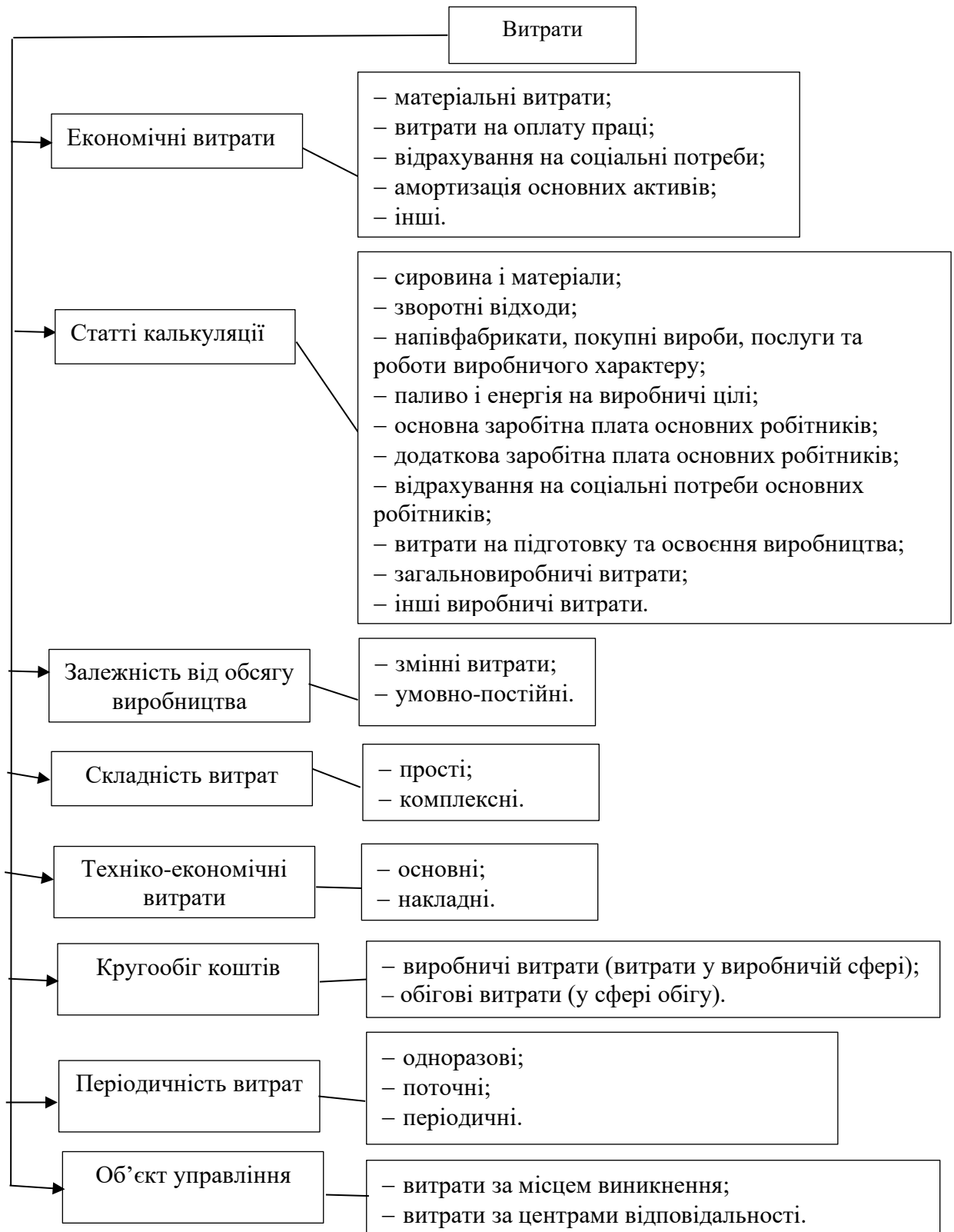

Рис 1.2. Класифікація витрат за основними ознаками

Джерело: розроблено автором за [11].

Собівартість продукції є комплексним економічним показником, який характеризує ступінь використання усіх виробничих ресурсів (матеріальних, грошових, трудових) [16].

Собівартість як економічний показник використовують для:

- контролю за ефективністю використання ресурсів (природних, матеріальних, трудових, фінансових);
- визначення економічної ефективності від провадження заходів;
- розрахунку цін на продукцію;
- визначення основних показників прибутку, рівня рентабельності та ін.

У залежності від часу формування витрат собівартість буває планова та фактична (звітна).

Планову собівартість розраховують перед початком планового періоду і планують в залежності від норм витрат ресурсів та цін на ресурси на момент складання плану і планового обсягу виробництва.

Фактична (звітна) собівартість – відображає фактичні витрати на виробництво продукції за даними бухгалтерського обліку за звітний період.

Розрізняють індивідуальну і суспільну (галузеву) собівартість.

Індивідуальна – це витрати з виготовлення і реалізації продукції окремого виробника.

Суспільна собівартість (галузева) – це узагальнене значення індивідуальних собівартостей, вона становить основу ринкової ціни і характеризує витрати середні по галузі.

За складом продукції собівартість буває [12]:

- собівартість валової продукції;
- собівартість товарної продукції;
- собівартість незавершеного виробництва;
- собівартість одиниці продукції.

Собівартість одиниці продукції – це середня величина витрат, яка розраховується шляхом відношення обсягу повних витрат на кількість

одиниць виробленої продукції. Зі збільшенням обсягу виробництва така собівартість зменшується.

Технологічна (основна собівартість) – це сума прямих витрат на сировину і матеріали, відходи, що повертаються, та основну заробітну плату виробничих робітників.

Цехова собівартість – це технологічна собівартість та витрати, що формуються на рівні цеху.

Виробнича собівартість – це сума цехової собівартості та калькуляційних статей витрат, що складаються в цілому по підприємству (загальнозаводські витрати, витрати на освоєння виробництва, на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) тощо.

Повна собівартість – це сума виробничої собівартості і невиробничих витрат.

Пряма (неповна, маржинальна, обмежена) собівартість – складається лише із змінних витрат.

Собівартість валової продукції як показник застосовується для внутрішніх потреб підприємств, на яких не є стабільною величина залишків незавершеного виробництва.

Також інше джерело [6] розглядає наступні класифікаційні групи витрат підприємства (рисунок 1.3).

Основні витрати ті, що безпосередньо пов'язані з виробничим (технологічним) процесом виготовлення продукції (робіт, послуг), вони складають найважливішу частину витрат, а в окремих галузях досягають 90% собівартості.

Накладні витрати виникають у зв'язку з організацією, обслуговуванням та управлінням виробництвом, їх величина залежить від структури управління підрозділами, цехами і підприємством.

Рис. 1.3. Класифікація витрат

Джерело: розроблено автором за [6].

За ступенем залежності від обсягів діяльності витрати поділяються на змінні і постійні.

Змінні – витрати, величина яких змінюється пропорційно зміні обсягу виробництва, а на кожну одиницю продукції їх розмір незмінний.

Постійні – витрати, величина яких не змінюється при зміні обсягу

виробництва.

За складом витрати можуть бути одноелементними або комплексними.

Одноелементні витрати включають економічно однорідні витрати, які не поділяються на різні компоненти, незалежно від їх місця і цільового призначення (сировина, матеріали, паливо, енергія, заробітна плата тощо). На цьому принципі побудована класифікація витрат за економічними елементами.

Комплексні витрати складаються з декількох економічних елементів. Характерним прикладом статті комплексних витрат загальновиробничі витрати, в які входять практично всі економічні елементи.

За способом включення до собівартості витрати поділяються на прямі та непрямі.

Прямі – витрати на виробництво конкретного виду продукції, які безпосередньо включаються до її собівартості (сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, інші матеріальні витрати; витрати на оплату праці).

Непрямі витрати – витрати на виробництво, які не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом і тому потребують розподілу.

За доцільністю використання розділяють продуктивні та непродуктивні витрати.

До продуктивних витрат відносяться доцільні витрати для даного виробництва. До непродуктивних витрат відносять ті, які утворюються з причин, що свідчать про недоліки в технології та організації виробництва. На підприємствах з ідеальною організацією технології виробництва і праці всі витрати повинні бути тільки продуктивними.

За календарним періодом витрати бувають поточні та одноразові.

До поточних відносять витрати, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції даного періоду.

Одноразовими є витрати, пов'язані з підготовкою виробництва

(впровадження нової продукції, її модернізація), витрати на оплату відпусток і виплату одночасної винагороди за вислугу років та ін.

Залежно від видів діяльності всі витрати можна розподілити на дві великі групи: витрати, що виникають в процесі звичайної діяльності, та витрати, що виникають в процесі надзвичайної діяльності. В свою чергу витрати, що виникають в процесі звичайної діяльності можна розподілити на витрати від операційної (основної та іншої) діяльності, інвестиційної, фінансової діяльності.

Усі витрати підприємства, згідно з П (С) БО 16 [21], поділяють на:

- виробничі (виробнича собівартість продукції, робіт, послуг),
- операційні (адміністративні (загальногосподарські) витрати, витрати на збут, інші операційні витрати);
- інші витрати діяльності (фінансові витрати, втрати від участі в капіталі, надзвичайні витрати, інші витрати).

Основні засади класифікації витрат розкриті в П (С) БО 3 "Звіт про фінансові результати, П (С) БО 15 "Доходи" та П (С) БО 16 "Витрати" і передбачають функціональну ознаку їх групування відповідно до видів діяльності, за якими були здійснені витрати та отримані доходи.

Отже, за видами діяльності витрати та доходи поділяють на витрати і доходи від звичайної та надзвичайної діяльності [24].

Звичайна діяльність поділяється на операційну, фінансову та інвестиційну.

Відповідно, витрати, пов'язані з операційною діяльністю, групують за функціями – витрати виробництва (реалізації), витрати на управління, збут та інші операційні витрати, а також за економічними елементами: матеріальні витрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизація; інші операційні витрати.

Виходячи з мети та завдань управлінського обліку дещо змінюється підхід до визначення витрат виробництва. Менеджерів насамперед цікавить не просто інформація про загальні витрати підприємства, а дані про конкретні

витрати для виготовлення різних видів продукції (виконання робіт, надання послуг).

Тому під витратами виробництва розуміють витрачання у виробничому процесі засобів виробництва і праці для виготовлення продукції. А сукупність витрат, пов'язаних з виробництвом або придбанням певного активу, утворює його собівартість.

1.3. Основні напрями зниження витрат підприємства

Для того, щоб витрати на підприємстві ефективно працювали в процесі виробництва і у сфері обігу необхідно ними управляти.

Аналіз економічної літератури показав, що метою управління витратами є не лише їх мінімізація, так як це може призвести до скорочення виробництва, а більш за все ефективне використання ресурсів підприємства, їхня економія та максимізація віддачі на всіх етапах виробничого процесу.

В сучасних ринкових умовах з поширеними кризовими явищами актуальною проблемою є задача прийняття рішень з підвищення рівня прибутковості підприємств. Саме тут, крім чинників збільшення обсягів виробництва продукції, просування її на незаповнені ринки висувається проблема зниження витрат на виробництво і реалізацію цієї продукції.

До основних напрямів зниження витрат виробництва і реалізації продукції підприємства можна віднести наступні основні, що представлено на рисунку 1.4.

На економію ресурсів значно впливає кількість техніко-економічних чинників. Найбільший вплив мають наступні групи внутрішньовиробничих чинників, що призводять до зниження витрат сировини, матеріалів, заробітної плати [23]:

- підвищення техніко-технологічного рівня виробництва;
- вдосконалення організації виробництва і праці;
- зміна обсягу виробництва.

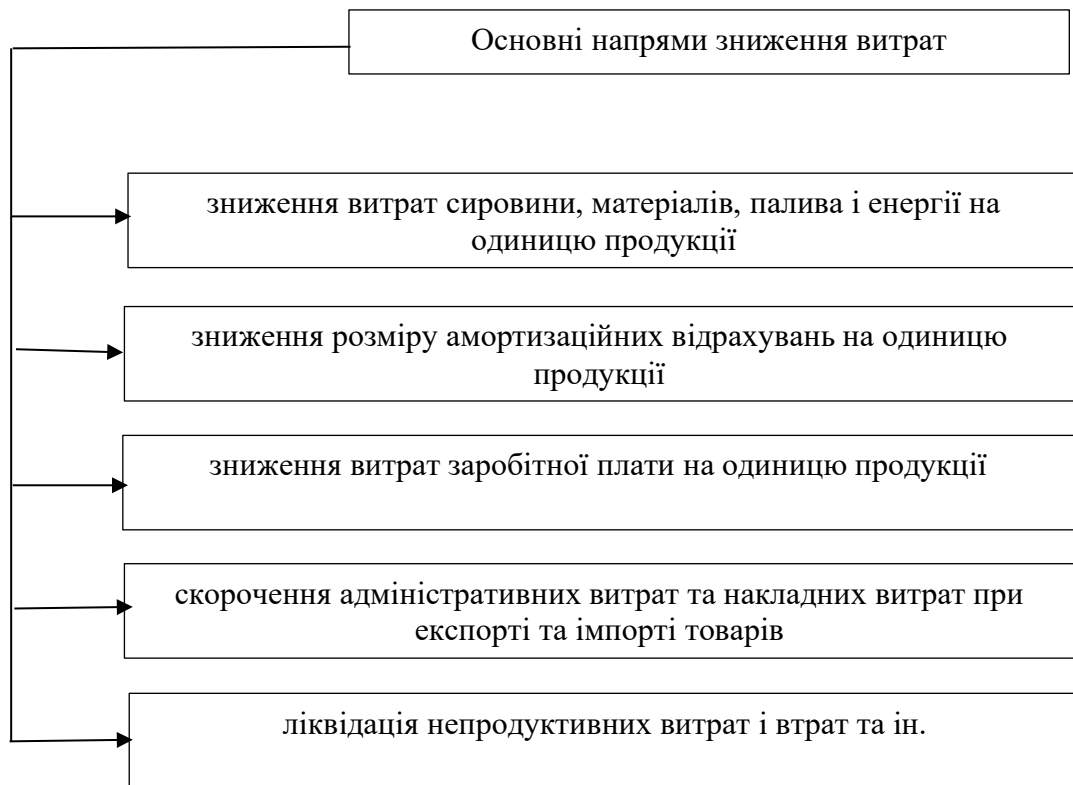

Рис. 1.4. Основні напрями зниження витрат

Джерело: розроблено автором за [26].

Зменшення витрат сировини і матеріалів досягається за рахунок зниження норм їх використання, скорочення відходів і втрат у процесі виробництва і збереження, повторного використання матеріалів, впровадження безвідходних технологій.

На розмір витрат великий вплив має зміна вартості сировини і матеріалів, при її збільшенні витрати зростають, а при зниженні – зменшуються [7].

Зниження витрат підприємства забезпечується і за рахунок зменшення витрат живої праці на одиницю продукції та темпів зростання його продуктивності відносно темпів зростання середньої заробітної плати.

Значне зниження витрат можна досягти також в результаті застосування прогресивних методів організації виробництва. Прикладом є розроблена в Японії і маюча широке застосування в усьому світі система організації

виробництва «just in time» (точно в строк) [10]. Вона знижує витрати виробництва за рахунок бездефектного виготовлення продукції. Сутність її полягає в тому, що комплектуючі вироби, деталі поставляються споживачу у визначене місце, у потрібний час, у необхідній кількості. Якщо попадаються браковані деталі, виробничий процес зупиняється, тому що запасів на робочому місці немає.

Система «just in time» сприяє зниженню витрат головним чином за рахунок того що:

1. Знижуються витрати на складування і збереження напівфабрикатів як у споживача, так і у виробника.

2. Має місце забезпечення бездефектного виготовлення продукції постачальником. Підприємства повинні навчати всіх співробітників методам контролю якості, підвищувати відповідальність виробничих робітників за якість, використовувати автоматичні пристрої для контролю якості і ін. В результаті знижуються витрати виробництва, що пов'язані з повторною обробкою бракованих виробів, споживанням сировини і заробітною платою.

Велику увагу слід приділити таким резервам, як правильний підхід до класифікації та калькулюванню витрат.

Підприємства – суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності повинні вміло управляти накладними витратами при експорті та імпорті продукції.

Накладні витрати при експорті (імпорті) – це витрати підприємства з перевезення і реалізації продукції, які поділяються на витрати у національній та іноземній валюті.

Прямі накладні витрати в національній валюті включаються до собівартості конкретної продукції, непрямі (загальноторгові) не включаються. Це такі витрати як збори за митне оформлення і мито, вартість експортної (імпортної) ліцензії, транспортні витрати до порту експортера (імпортера), фрахтування судна, навантажувально-розвантажувальні роботи, страхування перевезення.

Зниження розміру накладних витрат пов'язане з підвищенням ефективності експорту (імпорту), тому перевірка дотримання підприємством у звітному періоді режиму економії та пошук можливостей їх скорочення є важливим інструментом у підвищенні ефективності всієї діяльності підприємства.

З цією метою здійснюється аналіз витрат звітного періоду у порівнянні з попереднім. В процесі аналізу слід встановити причини зміни величини накладних витрат, відносно обсягу реалізації чи собівартості продукції, а також за окремими видами накладних витрат.

Основні фактори зміни величини накладних витрат, які слід брати до уваги в процесі аналізу [9]:

- із перевезення товарів: кількість (вага) вантажу, радіус (відстань) перевезення, ставка за перевезення (тариф, фрахт), спосіб та умови перевезення;

- із перевантаження товарів: кількість (вага) вантажу, ставка за перевантаження, надбавка при нестандартних та надважких вантажах;

- зі зберігання товарів: кількість (вага) вантажу, спосіб зберігання, термін зберігання, ставка за зберігання.

В процесі аналізу необхідно мати на увазі, що приріст абсолютного рівня накладних витрат може бути викликаний такими причинами як збільшення кількості реалізованих товарів та зміни розмірів окремих видів витрат на одиницю реалізованої продукції. Зміна відносного ж рівня – такими причинами як зміни цін на товари, зрушення у структурі реалізації товарів, зміни величини витрат на одиницю кількості реалізованих товарів.

Також, сьогодні, коли відбувається повномасштабне вторгнення рф в Україну, багатьом підприємствам стало потрібно вирішувати надскладні питання, такі як: релокація, безпека персоналу, робота у форс-мажорних умовах та ін. Все це впливає на витрати підприємства та їх збільшує.

Сьогодні потрібні дієві стратегії управління витратами підприємства під час війни. В літературних джерелах виділяють наступні вісім основних етапів розробки стратегій зниження витрат підприємств (рисунок 1.5) [31].

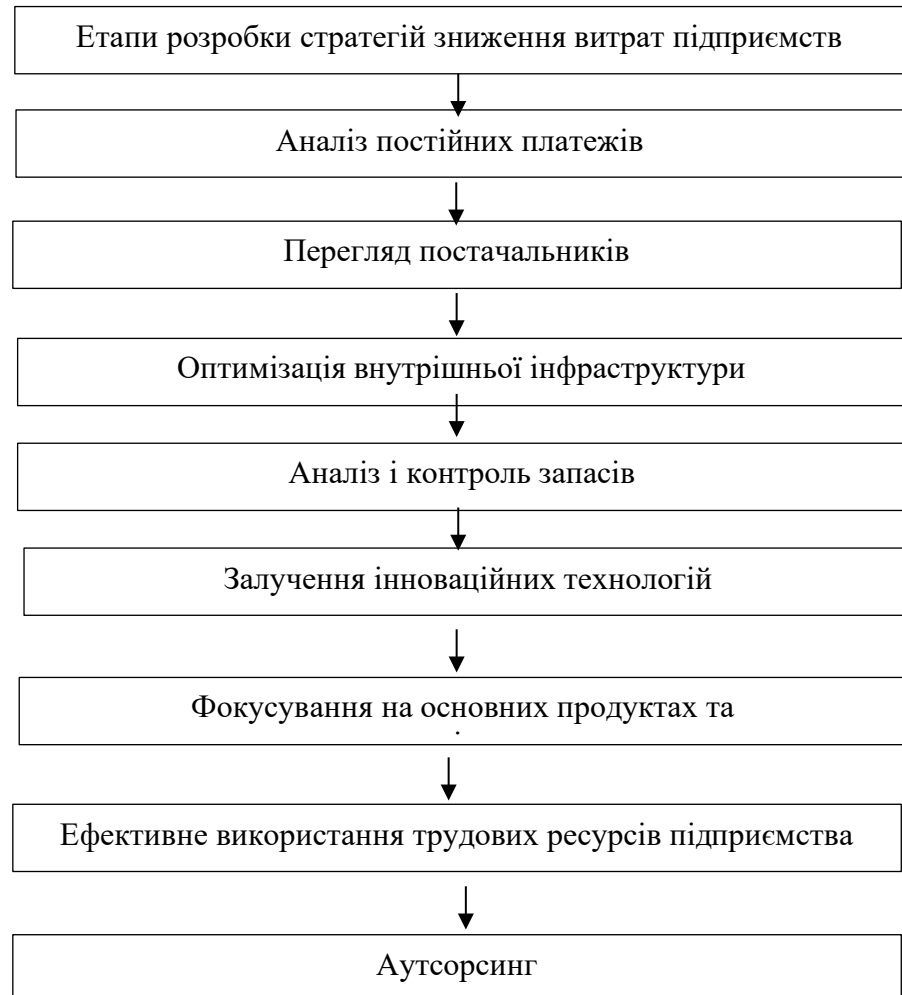

Рис. 1.5. Етапи розробки стратегій зниження витрат підприємств

Джерело: розроблено автором за [31].

Аналіз постійних платежів. Потрібно аналізувати «стандартні» витрати підприємства за останні кілька місяців, що дозволить не лише виявити де були витрачені зайві кошти, але й розробити чіткий план майбутніх дій.

Перегляд постачальників. Після аналізу стандартних статей витрат необхідно перегляд постійних постачальників, можливо, що необхідну сировину та ресурси можна придбати на більш вигідних умовах та цінах.

Оптимізація внутрішньої інфраструктури (обладнання й устаткування, що використовує підприємство). Необхідно постійно проводити

інвентаризацію обладнання, та виявляти, яке устаткування підприємство тривалий час не використовує, і чому. Рішенням може бути утилізація, модернізація, реконструкція та ін.

Аналіз і контроль запасів. Необхідно постійно проводити інвентаризацію запасів, які можуть призвести до зайвих витрат через їхнє знецінення або зіпсуття. Необхідно мати методи більш точного розрахунку та прогнозування попиту та ефективних систем управління наявними запасами. Невикористані запаси можна продати, використати в промо-кампаніях або віддати на благодійність.

Залучення інноваційних технологій – необхідно постійно аналізувати наявні технології на підприємстві, вивчати ринок та впроваджувати інновації.

Фокусування на основних продуктах та проєктах підприємства. В рамках аналізу ефективності витрат необхідно проаналізувати ресурси, що витрачаються на досягнення цілей, які продукти та послуги підприємства приносять прибуток, які проєкти можуть окупитися, потрібні продукти або послуги в умовах війни та ін.

Ефективне використання трудових ресурсів підприємства – це і відповідність штатного розкладу реальному стану справ, і наявність посадових інструкцій з переліком реальних обов'язків, і перегляд витрат на навчання та підвищення кваліфікації працівників, моральна та матеріальна мотивація та ін.

Аутсорсинг. Сьогодні для підвищення ефективності діяльності підприємства та його прибутковості необхідно певні функції відправляти на аутсорсинг, так як вирішення багатьох питань більш досвідченим персоналом допомагає заощадити кошти та час, а це в свою чергу підвищить прибутковість підприємства.

Можна зробити висновок, що лише комплексний підхід до управління витратами дозволить знизити їх розмір, підвищити ефективність як зовнішньоекономічної так і господарської діяльності підприємства в цілому.

Висновки до розділу 1

Витрати підприємства та собівартість його продукції є найважливішим узагальнюючим показником економічної ефективності виробництва.

Витрати – це обсяг спожитих виробничих ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових), що необхідно для здійснення підприємством господарської діяльності, спрямованої на отримання прибутку та максимізацію добробуту власників у грошовому виразі.

У собівартості відбиваються всі сторони господарської діяльності, а саме ступінь технологічного оснащення виробництва і освоєння технологічних процесів; рівень організації виробництва і праці, ступінь використання виробничої потужності; економічності використання матеріальних і трудових ресурсів, а також інші умови і чинники, що характеризують виробничо-господарську діяльність.

Від її рівня залежать фінансові результати діяльності підприємств, темпи розширеного виробництва і, звичайно ж, їх фінансовий стан. Зниження собівартості продукції сприяє збільшенню прибутку та підвищенню конкурентоспроможності.

Можна зробити висновок, що саме пошук нових методів, факторів та напрямів зниження собівартості продукції діяльність підприємств багатьох галузей України може вийти на новий ефективний рівень функціонування.

РОЗДІЛ 2

ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА СТАН ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКА ПАЛЯНИЦЯ»

2.1. Характеристика та аналіз стану зовнішнього середовища підприємства

Хлібопекарна галузь – це одна з провідних галузей харчової промисловості України, підприємства якої виробляють різні види хлібопекарних виробів із продовольчого борошна (хліб та булки різних сортів, пиріжки, борошністі кондитерські печива та ін.).

Діяльність хлібопекарних підприємств відрізняється своєрідним характером конкурентних відносин на ринку, який обумовлений специфікою процесу реалізації і споживання їхньої продукції, що відноситься до товарів повсякденного попиту [16].

В останні роки відбувається значне зростання інтенсивності конкуренції на ринку хлібопекарної галузі. Основними чинниками, що на це впливають є наступні:

- зниження обсягу виробництва вітчизняного ринку хліба та хлібобулочних виробів;
- еміграція населення у зв'язку з війною;
- зниження платоспроможності споживачів;
- зростання конкурентного впливу;
- підвищення ступеня залежності підприємств від чинників зовнішнього середовища;
- загострення боротьби за ринки збуту продукції та ін.

Згідно з даними Державної служби статистики України [8], за підсумками 2021 року виробництво зернових і зернобобових культур в Україні становило більше 86 млн т, що майже на 25% більше ніж у 2020 році та стало абсолютним рекордом в аграрній історії країни. Проте після широкомасштабного вторгнення росії в Україну АПК зіткнувся з великою

кількістю перешкод, і вже в 2022 році частка галузі в ВВП України знизилась до 8,22% (13,2 млрд дол. США). У 2023 році війна продовжувала наносити збитки АПК України, знищувався врожай на полях, на складах та в портах. Ракетні удари РФ були спрямовані на знищення інфраструктури зберігання та логістики АПК України. Станом на кінець вересня 2023 року українські аграрії зібрали 41,7 млн т. нового урожаю, з яких 30,5 млн т. зернових та зернобобових (57% від урожаю 2022 року) та 11,2 млн т. олійних культур (62% від урожаю 2022 року).

У 2022 році виробництво зернових культур скоротилося в порівнянні з 2021 роком на 37% до 53,9 млн т.

До широкомасштабної війни Україна стабільно нарощувала експорт агропродукції, яка займала основну частку загального експорту з нашої держави. Так, в 2021 році український експорт с/г продукції досяг позначку в 27,7 млрд дол. США або 40,7% загального експорту [8].

Основними видами продукції були соняшникова олія (6,4 млрд дол. США), кукурудза (5,9 млрд дол. США) та пшениця (5,1 млрд дол. США).

Світові ціни на зерно у 2021 році досить стрімко зростали, тому аграрна галузь України продовжувала інтенсивно розвиватись. Деякі аграрії, маючи достатній фінансовий ресурс, зберігали врожай у сховищах, розраховуючи продати врожай дорожче, ніж під час посівної кампанії.

Протягом 2016-2021 рр. близько 90% пшениці, яку експортувала Україна була спрямована до країн Африки та Азії, що допомагало підтримувати продовольчу безпеку в деяких з найбільш неблагополучних регіонів світу.

З початком війни український експорт зазнав значних змін, порти були заблоковані, логістичні ланцюжки порушені. Це призвело до неможливості відвантаження українського продовольства, що в свою чергу стало причиною зростання світових цін на продукти харчування та загострило світову продовольчу кризу.

Через блокування росією експортних шляхів України світовий ринок

недоотримав 10% пшениці та 15% кукурудзи. Дефіцит української агропродукції та проблеми на ринку азотних добрив майже подвоїли світові ціни на зерно.

У 2022 році експорт с/г продукції знизився до 23,4 млрд дол. США, що приблизно на 15% менше, ніж у 2021 році. При цьому, через ще більші руйнування виробничої бази та логістичних ланцюжків гірничо-металургійного комплексу, частка АПК збільшилась до 53% від загального українського експорту.

Основними покупцями с/г продукції з України були країни Азії, Африки та ЄС. Експорт с/г продукції України до ЄС у 2022 році становив 13,2 млрд дол. США, збільшившись порівняно з 2021 роком на 72% (7,66 млрд дол. США).

Такий стрімкий наплив українського зерна в країни Європи привів до падіння цін на нього на локальних ринках країн-сусідів (Польща, Словаччина, Румунія, Болгарія та Угорщина), що призвело до мітингів місцевих фермерів, які почали зазнавати збитків. В результаті в квітні 2023 року ці країни ввели ембарго на окремі види української с/г продукції. 2 травня 2023 року Європейська комісія прийняла рішення щодо заборони імпорту пшениці, кукурудзи, ріпаку та насіння соняшнику українського походження до Болгарії, Угорщини, Польщі, Румунії та Словаччини до 5 червня 2023 року. Заборону було пролонговано до 15 вересня 2023 року, після чого було скасовано.

Загальний обсяг експорту продовольчих товарів та с/г продукції за 8 місяців 2023 року становив майже 14,6 млрд дол. США, що на 9% більше ніж за цей же період 2022 року (13,384 млрд дол. США).

Структура експорту продукції АПК у 2023 році виглядала наступним чином: зернові культури – 30,79 млн. т; олійні культури – 3,804 млн т; рослинні олії – 3,875 млн т; шроти – 2,721 млн т.

Основною тривалою тенденцією останнього десятиліття є стійке зниження промислового виробництва хліба та хлібобулочної продукції в натуральному виразі в Україні.

Згідно з даними Всеукраїнської асоціації пекарів [5] це відбувається в основному за рахунок наступних факторів:

- населення країни скорочується;
- зменшується дохід споживачів;
- існує тіньовий ринок, кожний третій хлібобулочний продукт виробляється нелегально;
- споживання падає, так як населення їсть хліба все менше;
- вартість готової продукції підвищується через підвищення цін на сировину та енергоресурси;
- у останні роки все більше є мода на низькокалорійне харчування;
- через війну в країні зменшилася кількість підприємств та ін.

У таблиці 2.1 представлено у натуральному виразі зміну обсягів виробництва хліба і хлібобулочних виробів [8].

Таблиця 2.1

Обсяги виробництва хліба і хлібобулочних виробів, тон

Показник	Роки					
	2013	2017	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
Хліб з тіста недріжджового (маца)	1353	721	7389	747	582	465
Свіжий хліб із вмістом у сухому вигляді не більше ніж 5% цукрів та не більше ніж 5% жиру (за винятком доданого меду; яєць; сиру або фруктів)	1561470	1232025	892661	794784	845105	609086
Вироби хлібобулочні без додавання підсолоджувальних речовин (уключаючи млинці, оладки, пироги із заварним кремом, піци; крім хрустких хлібців, вафель, вафельних облаток, сухарів, грінок, продуктів, одержаних шляхом екструзії чи розпушування тіста, з прянощами чи солоних)	5085	3442	328	342	153	136
Хлібці хрусткі	1851	2895	2599	2219	2177	1959
Сухарі, сушки, грінки та вироби подібні підсмажені	50935	43768	55774,4	46943	53781	42758

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7
Пряники та вироби подібні	57752	35527	29348	25334	28066	18320
Торти і вироби кондитерські; вироби хлібобулочні інші з додаванням підсолоджувальних речовин	134208	96680	106465	97815	109041	98035
Вироби макаронні неварені (крім виробів із вмістом яєць, з начинкою або приготовлених іншим способом)	100113	86755	73847	72871	62249	71586
Вироби макаронні із вмістом яєць неварені (крім виробів з начинкою або приготовлених іншим способом)	1682	2754	582	531,7	1238	1265

Джерело: розроблено автором за [8].

Основними причинами зменшення обсягу виробництва хліба та хлібобулочної продукції є: війна, скорочення кількості населення, втрати частини виробничої потужності підприємств в деяких областях, зростання цін на сировину, енергоресурси, хліб та хлібобулочні вироби, зниження доходів населення та ін.

Сьогодні із-за війни ситуація у хлібопекарної галузі України дуже важка [3], близько 20% підприємств зруйновані або не повернулися до виробництва з початку війни. Але в Україні є мережа потужних хлібозаводів, що виробляють великі обсяги хлібу зі значним резервом потужності, що дозволяє нагодувати 50 млн людей.

Зараз в Україні значно менша кількість населення тому з початку війни споживання хліба знизилося на 15%, що пояснюється міграційною складовою та зниженням купівельної спроможності населення. Через інфляцію та подорожчання продуктів харчування люди не можуть дозволити собі купувати звичний набір продуктів.

В останні роки дуже збільшується ціна на хліб та хлібобулочні вироби. Згідно зі статистикою [8] середні ціни на найбільш популярні хлібобулочні вироби складають:

- хліб пшеничний з борошна вищого ґатунку – 41,9–62,6 грн;

- хліб житній, житньо-пшеничний – 36–41,1 грн;
- батон (500 г) – 22,4–22,7 грн.

Зростання цін на хліб і хлібобулочну продукцію знижує споживання на цьому ринку, за статистичними даними, в минулому році подорожчання хліба випередило офіційний рівень інфляції, тому в грошових одиницях обсяг ринку зріс [28].

Динаміку індексу споживчих цін на хліб та хлібобулочну продукцію в Україні в 2010–2023 роках представимо на рисунку 2.1.

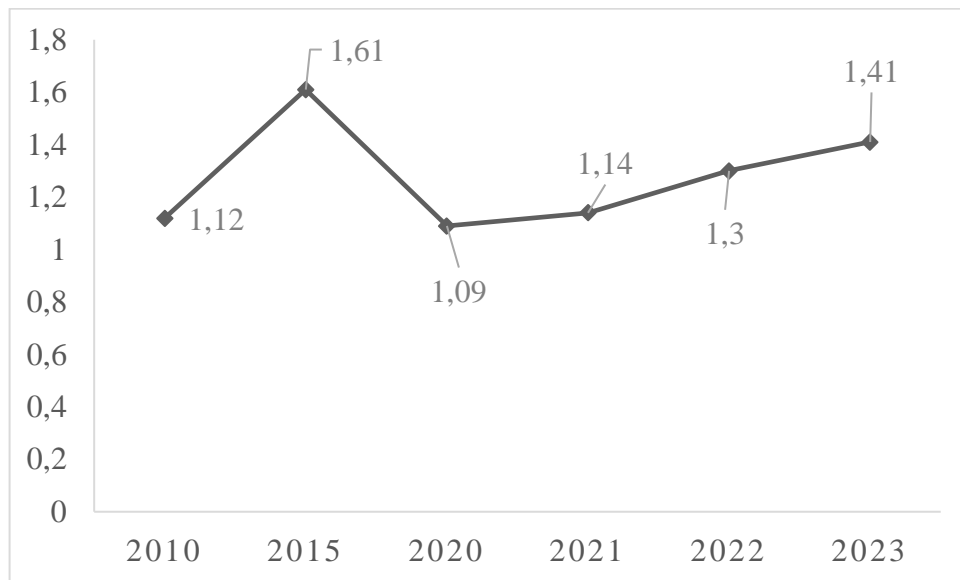

Рис. 2.1. Динаміка індексу споживчих цін на хліб і хлібобулочну продукцію в Україні в 2010–2023 рр.

Джерело: розроблено автором за [8].

Зростання цін на хліб і хлібобулочну продукцію відбулося в основному за рахунок зростання вартості сировини та енергоресурсів та все більше населення купує борошно, цукор, яйця, масло і самостійно готують хліб вдома, доповнюючи цим неврахований тіньовий сектор ринку.

Дослідження експертів [5] показали, що головними проблемами українських пекарів є збереження високих цін на пшеницю 2-го класу, яка використовується для випікання хліба, а також недостатня її кількість на внутрішньому ринку. На ціну хліба і хлібобулочних виробів також впливає

подорожчання енергоносіїв та пального. Крім того, сьогодні зарплати пекарів низькі, тому вкрай важливе їх підвищення, щоб зберегти кадровий потенціал хлібопекарної галузі. В майбутньому всі ці фактори призведуть до подорожчання продукції хлібопекарної галузі в середньому на 10–20 %.

Можна виділити наступні основні проблеми хлібопекарної галузі, що впливають на її розвиток та конкурентоспроможність [5]:

- низький рівень сучасних технологій та технічного обладнання при виробництві сировини, продукції та її пакуванні;
- багато підприємств не дотримуються стандартів якості, що може призвести до шкідливого впливу на здоров'я споживачів, а також до втрати їх довіри до вітчизняної продукції;
- низький рівень виробництва органічної продукції;
- війна в країні, нестабільна політична та економічна ситуація, що призводить до зміни валютних курсів та зміни законодавства;
- відсутність достатньої кількості інвестицій, що шкодить розвитку технологій та покращенню виробництва;
- низький рівень кваліфікації персоналу, що може обмежити можливості виробництва та знизити якість продукції;
- велика конкуренція із боку іноземних підприємств та ін.

на поточний момент можна запропонувати наступні основні шляхи вирішення проблем:

- впровадження інновацій та новітніх технологій;
- інформаційна підтримка, широке освітлення новин промисловості та пов'язаних подій;
- підвищення ефективності виробництва;
- підвищення рівня та кваліфікації трудового потенціалу;
- боротьба із тіньовим ринком;
- підвищення контролю за якістю та стандартами продукції та ін.

Основними ціноутворюючими статтями в структурі собівартості

хлібобулочних виробів є наступні, що представлено на рисунку 2.2 [30]:

- борошно (43%),
- інша сировина (5%),
- паливо (4%),
- загальновиробничі витрати (7%),
- електроенергія (1%),
- заробітна плата основних робітників з нарахуваннями (5%),
- адміністративні витрати (7%),
- фінансові витрати (1%),
- витрати на збут (27%).

Рис 2.2. Структура витрат на виробництво хлібобулочних виробів,%
Джерело:[30].

Крім того, важливу роль в собівартості продукції грають: потужність виробництва, конкуренція, ринок збуту та сучасність технічного оснащення.

Найбільшою ціноутворюючою статтею є борошно.

Аналіз діяльності хлібопекарських підприємств показав, що

впровадження організаційно-економічних розробок сприяє зниженню матеріало-, енерго-, трудомісткості виробництва продукції; випуску на цій основі дешевших якісних видів хліба, хлібобулочних та інших виробів; підвищенню ефективності виробництва, одержанню додаткового прибутку, необхідного для здійснення відтворювальних процесів на розширеній основі та розвитку інфраструктури підприємств; звільненню працівників від виконання важких робіт та робіт у несприятливих умовах; підвищенню зайнятості різних категорій населення і зниженню рівня безробіття; підвищенню матеріального добробуту працівників; активній їх участі в управлінні виробництвом, посиленню зв'язку науки з виробництвом.

2.2. Характеристика та аналіз стану внутрішнього середовища ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»

ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» [25] – структурний підрозділ ПрАТ «Одеський коровай».

ТОВ «Білгород-Дністровська Паляниця» – один з великих виробників хлібобулочних і кондитерських виробів у Білгород-Дністровському районі Одеської області. Розташоване практично в курортній зоні підприємство є основним постачальником хліба не лише для місцевого населення, але і для здравниць, що функціонують в регіоні, будинків відпочинку і дитячих таборів.

ТОВ «Білгород-Дністровська Паляниця» здійснює виробництво широкого асортименту хліба, булочних, здобних і кондитерських виробів на сучасному автоматизованому устаткуванні.

На підприємстві діє сертифікована лабораторія, в якій здійснюється контроль якості вхідної сировини, виробництва продукції на усіх технологічних етапах, готовій продукції. Досвідчені пекарі і кондитери, відстежуючи нові тенденції на ринку, постійно розробляють нові види виробів для задоволення будь-яких покупців. Це сучасне модернізоване підприємство з виробництва великого асортименту хлібобулочних та кондитерських виробів, що було створено в 1966 році.

В останні роки підприємство збільшило обсяг виробництва до 22–23 тонн на добу, розширило асортимент продукції, значно поліпшило її якість.

Асортимент підприємства налічує більше ніж 120 найменувань хлібу, булочок, здоби, тортів, тістечок, печива, кексів, сушок і ін.

Підприємство виробляє продукцію за торговими марками: ТМ «Булкін», ТМ Булкін. Тостові хліба, ТМ Булкін. Духмяний хліб, ТМ Топтига. Поліпшення якості продукції дозволило підприємству розширити реалізацію не тільки в районі, а й всієї Одеської області

ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» постачає свою продукцію у міста Білгород-Дністровській, Одесу, Ізмаїл, Кілію та інші населені пункти області.

Основні конкуренти ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»: Одеська паляниця, виробнича компанія; Нова Справа, ТОВ, завод; Хліб Тарутине, ТОВ; Век-21, ТОВ; Дружба, ТОВ и Здобушка, мережа пекарень.

Конкуренцію на території району складають малі хлібопекарні, що розташовуються в самому місті, або пекарні.

Основна діяльність підприємства за КВЕД:

– 10.71 – Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання (основний);

– 10.72 – Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання;

– 46.38 – Оптова торгівля іншими продуктами харчування, у тому числі рибою, ракоподібними та молюсками.

Підприємство виробляє наступну хлібобулочну продукцію:

– Вироби булочні національних видів;

– Сухарі, грінки та аналогічні вироби;

– Вироби пряникові;

– Печиво солодке без какао;

– Печиво здобне.

Одним з важливих кроків у розвитку підприємства стала реалізація інвестиційної програми з модернізації енергетичної системи та газифікації в 2007-2011 роках. В рамках цього проєкту було газифіковано підприємство, проведена реконструкція і модернізація енергетичної системи, встановлена нова автоматизована лінія з виробництва хліба із застосуванням енергозберігаючих технологій. Фінансування цього проєкту здійснювала Державна інноваційна фінансово-кредитна установа.

Місія ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» дарувати радість і насолоду українським споживачам, випускаючи різноманітні хлібобулочні вироби найвищої якості.

До місії також входить завдання визначення основних потреб споживачів і їх ефективного задоволення для створення клієнтури в підтримку підприємства в майбутньому. Основні потреби споживачів продукції: якість продукції та її екологічна безпека, помірна ціна, зручність розташування торгових точок.

2.3. Техніко-економічний аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства

Аналіз обсягу виробництва продукції в вартісному та натуральному виразі представлено у таблиці 2.2 [27].

Таблиця 2.2
Аналіз виробництва продукції в натуральному та вартісному виразі

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс	Відн
1. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
у діючих оптових цінах тис. грн	560000	713575	153575	27,42
у порівняних цінах, тис. грн	560000	587650	27650	4,94
2. Фактично вироблено продукції, тонн	8000	8395	395	4,94

Джерело: розроблено автором за [27].

У звітному році обсяг продукції у натуральному виразі збільшився на

395 тон (4,94%), що є позитивним, в діючих цінах обсяг виробництва збільшився на 153575 тис. грн (27,42%), а у порівняних збільшився на 27650 тис. грн (4,94%).

Аналіз використання виробничої потужності проведемо у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз використання виробничої потужності підприємства

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Середньорічна виробнича потужність, тон	12000	12000	-
2. Фактично вироблено продукції, тон	8000	8395	395
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,667	0,7	0,033

Джерело: розроблено автором за [27].

За два роки не відбулася зміна середньорічної виробничої потужності, але змінився коефіцієнт використання виробничої потужності, він зріс на 0,033 пункти за рахунок зростання фактично виробленої продукції на 395 тон, що є позитивним у діяльності підприємства та також рівень коефіцієнту свідчить про підвищення та середній рівень використання ним виробничої потужності.

Аналіз структури виробництва продукції зробимо у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Структура виробництва продукції

Найменування продукції	Фактично вироблено продукції, (тон)		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік	тон	%
1. Хліб та хлібобулочні вироби	4800	5457	60	65	657	5
2. Кондитерські вироби	1200	1007	15	12	-193	-3
3. Печиво, сухарі	2000	1931	25	23	-69	-2
Усього	8000	8395	100	100	395	-

Джерело: розроблено автором за [27].

Підприємство виробляє продукцію за трьома основними напрямками:

- хліб та хлібобулочні вироби;
- кондитерські вироби;

– печиво, сухарі.

З таблиці 2.5 можна побачити, що у звітному році виробництво хліба та хлібобулочних виробів зросло на 5%, або 657 тон, виробництво кондитерських виробів знизилося на 3%, або 193 тон та виробництво печива та сухарів знизилося на 2%, або 69 тон, в останні роки спостерігається зменшення попиту та споживання кондитерських виробів, а саме з цього і підприємства змінюють структуру випуску продукції під споживачів.

Важливий кінцевий етап кругообігу коштів підприємства це реалізація продукції, аналіз стану якої представимо у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Співвідношення обсягу реалізованої й виробленої продукції

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс	%
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	560000	713575	153575	27,42
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	545050	685950	140900	25,85
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн	-14950	-27625	-12675	-1,57

Джерело: розроблено автором за [27].

Обсяг виробленої продукції у звітному році зріс на 153575 тис. грн (27,42%), а обсяг реалізованої продукції зріс на 140900 тис. грн (25,85%), на підприємстві є нереалізована продукція на 12675 тис. грн, що є негативним, але деяка продукція має довгий строк придатності.

Для аналізу структури основних засобів складемо таблицю 2.6.

На початок попереднього року величина основних засобів складала 55500 тис. грн, протягом року на підприємство надійшло основних засобів на суму 7500 тис. грн. В порівнянні з початком року, величини основних засобів на кінець року зросла на 6800 тис. грн, що є позитивним моментом використання основних засобів.

Зміна наявності основних засобів й їх динаміки

Основні засоби	Наявність на початок року	Надійшло у звітному році		Вибуло у звітному році		Наявність на кінець року	відхилення	
		Усього	У т.ч. веден о в дію нових ОЗ	Усього	у т.ч. ліквідовано		абс	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Попередній рік								
Усього ОЗ	55500	7500	-	700	-	62300	6800	12,25
ОЗ основного виду діяльності	55500	7500	-	700	-	62300	6800	12,25
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-	-	-
Звітний рік								
Усього ОЗ	62300	14720	14720	2200	2200	74820	12520	20,1
ОЗ основного виду діяльності	62300	14720	14720	2200	2200	74820	12520	20,1
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-	-	-

Джерело: розроблено автором за [27].

На початок попереднього року величина основних засобів складала 55500 тис. грн, протягом року на підприємство надійшло основних засобів на суму 7500 тис. грн. В порівнянні з початком року, величини основних засобів на кінець року зросла на 6800 тис. грн, що є позитивним моментом використання основних засобів.

На початок звітнього року величина основних засобів складала 62300 тис. грн, протягом звітнього року з підприємства вибуло основних засобів на суму 2200 тис. грн та було введено на суму 14720 тис. грн. На кінець року величина основних засобів порівняно з величиною на початок року зросла на 12520 тис. грн (або 20,1 %).

Зміна технічного стану основних засобів розрахована у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Зміна технічного стану основних засобів

Показник	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Відхилення
1. Первісна вартість ОЗ, тис. грн	75600	85600	10000
2. Знос, тис. грн	12300	15230	2930
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	63300	70370	7070
4. Коефіцієнт придатності	0,84	0,82	-0,02
5. Коефіцієнт зношування	0,16	0,18	0,02

Джерело: розроблено автором за [27].

Коефіцієнт придатності знизився на 0,02, а коефіцієнт зношування збільшився на 0,02, що є негативним.

Для аналізу показників ефективності використання основних засобів основного виду діяльності складемо таблицю 2.8.

Таблиця 2.8

Показники ефективності використання основних засобів основного виду діяльності

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівнянних цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	560000	587650	27650
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	58900	68560	9660
3. Фондовіддача, грн/грн	9,51	8,57	-0,94
4. Фондоємність, грн/грн	0,11	0,12	0,01

Джерело: розроблено автором за [27].

Середньорічна вартість основних засобів у звітному році зросла на 9660 тис. грн. З таблиці бачимо, що фондовіддача основних засобів знизилась на 0,94 пункту, а фондоємність зросла на 0,01 пункту, що є негативним.

Для аналізу складу, структури і динаміки оборотних активів складемо таблицю 2.9.

Склад, структура й динаміка оборотних активів

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7
Попередній рік						
Обігові активи	196000	100	176400	100	-19600	-
Виробничі запаси	147000	75	128772	73	-18228	-2
Незавершене виробництво	9800	5	-	-	-9800	-5
Товари	-	-	5292	3	5292	3
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	19600	10	14112	8	-5488	-2
Інша поточна дебіторська заборгованість	3920	2	5292	3	1372	1
Гроші та їх еквіваленти	13720	7	17640	10	3920	6
Інші оборотні активи	1960	1	5292	3	3332	2
Звітний рік						
Обігові активи	176400	100	220720	100	44320	-
Виробничі запаси	128772	73	167747,2	76	38975,2	3
Незавершене виробництво	-	-	4414,4	2	4414,2	2
Товари	5292	3	4414,4	2	-877,6	-1
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	14112	8	11036	5	-3076	-3
Інша поточна дебіторська заборгованість	5292	3	11036	5	5744	2
Гроші та їх еквіваленти	17640	10	15450,4	7	-2189,6	-3
Інші оборотні активи	5292	3	6621,6	3	1329,6	-

Джерело: розроблено автором за [27].

На початок попереднього року величина обігових активів складала 196000 тис. грн, але на кінець попереднього року величина оборотних активів зменшилася на 19600 тис. грн, за рахунок зниження виробничих запасів на 18228 тис. грн та склала 176400 тис. грн, у звітному році величина обігових активів зросла на 44320 тис. грн, в основному за рахунок зростання виробничих запасів на 38975,2 тис. грн.

Ефективність використання обігових активів характеризується показниками оборотності обігових активів, аналіз зміни оборотності обігових активів представимо у таблиці 2.10.

Показники оборотності обігових активів

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	545050	685950	140900
2. Середній залишок обігових активів, тис. грн	186200	198560	12360
3. Коефіцієнт оборотності обігових активів, обороти	2,93	3,45	0,52
4. Тривалість одного обороту обігових активів, днів	123	104	-19
5. Коефіцієнт закріплення обігових активів, грн/грн	0,34	0,29	-0,05

Джерело: розроблено автором за [27].

З таблиці 2.10 можна побачити, що у звітному році оборотність обігових активів зросла на 0,52 обертів, а тривалість одного обороту зменшилася на 19 днів, що є позитивним у діяльності підприємства.

Значення показників ефективності використання сировини й матеріалів представимо у вигляді таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Показники ефективності використання сировини й матеріалів

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	560000	713575	153575
2. Матеріальні витрати, тис. грн	453600	585135	131535
3. Матеріаловіддача, грн/грн	1,23	1,22	-0,01
4. Матеріалоємність, грн/грн	0,81	0,82	0,01

Джерело: розроблено автором за [27].

Зростання показника матеріалоємність на 0,01, та зниження показника матеріаловіддача на 0,01 грн свідчить про погіршення ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві.

Обсяг виробництва продукції, перш за все, залежить від забезпеченості підприємства трудовими ресурсами і ефективності їх використання. Аналіз впливу трудових факторів на обсяг виробництва продукції представимо у

таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Вплив трудових факторів на обсяг виробництва продукції

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	560000	587650	27650
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	280	278	-2
3. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особа	2000	2113,85	113,85

Джерело: розроблено автором за [27].

У звітному році кількість працівників на підприємстві знизилася на двох людей, але середньорічний виробіток кожного робітника збільшився на 113,85 тис. грн, обсягу виробництва також зріс на 27650 тис. грн.

Для аналізу витрат на виробництво за елементами складемо таблицю 2.13.

Таблиця 2.13

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік	Абс. значення	Структури
1. Матеріальні витрати	453600	585135	89,01	88,2	131535	-0,81
2. Витрати на оплату праці	30240	32693	5,94	4,92	2453	-1,02
3. Відрахування на соціальні заходи	6653	7192	1,3	1,08	539	-0,22
4. Амортизація	18500	29560	3,63	4,45	11060	0,82
5. Інші операційні витрати	607	9045	0,12	1,35	8438	1,23
Усього	509600	663625	100	100	154025	-

Джерело: розроблено автором за [27].

У звітному році витрати на виробництво продукції зросли на 131535 тис. грн, більший відсоток складають матеріальні витрати 89,01% та 88,2%, але вони за два роки знижуються, так як знизилася чисельність працівників. Частка всіх елементів витрат за два роки знаходиться приблизно на однаковому рівні.

Показник витрати на 1 гривню продукції показує прямий зв'язок між собівартістю й прибутком та розраховується відношенням загальної суми витрат на виробництво продукції на обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства. Аналіз змін витрат на одну гривню продукції представимо у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Оцінка витрат на одну гривню продукції

Показник	Попередній рік	Звітний рік	відхилення	
			абс	відн
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	560000	713575	153575	27,42
2. Витрати на виробництво продукції, тис. грн	509600	663625	154025	30,22
3. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,91	0,93	0,02	2,2

Джерело: розроблено автором за [27].

З таблиці 2.14 можна побачити, що витрати на 1 грн виробленої продукції зросли на 0,02 грн.

Для аналізу рівня і динаміки фінансових результатів представимо дані форми № 2 у вигляді таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Оцінка фінансових результатів підприємства

Найменування статей	Абсолютне значення		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Абс	Відн
1	2	3	4	5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	305620	312560	6940	2,3
Собівартість реалізованої продукції	295620	296980	1360	0,5
Валовий прибуток (збиток)	10000	15580	5580	55,8
Інші операційні доходи	25000	26500	1500	6
Адміністративні витрати	5620	4580	-1040	-18,51
Інші операційні витрати	2350	2560	210	8,94
Фінансові результати від операційної діяльності (прибуток або збиток)	31730	34940	3210	10,12
Інші фінансові доходи	8900	9560	660	7,42
Інші доходи	12600	13600	1000	7,94
Інші витрати	2200	1200	-1000	-45,45
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (прибуток або збиток)	55430	56900	1470	2,65
Витрати (дохід) з податку на прибуток	1976,6	7398	5421,4	274,3

Продовження табл. 2.15

1	2	3	4	5
Чистий фінансовий результат: прибуток (прибуток або збиток)	43476	54056	10580	24,34

Джерело: розроблено автором за [27].

У попередньому році на підприємстві отримано чистий прибуток у розмірі 43476 тис. грн та у наступному році він зростає на 10580 тис. грн та стає 54056 тис. грн.

Фінансовий результат від операційної діяльності у звітному році також зростає на 1470 тис. грн до 56900 тис. грн.

Для аналізу показників рентабельності складемо таблицю 2.16.

Таблиця 2.16

Розрахунок коефіцієнтів рентабельності

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Рентабельність виробництва	17,74	20,24	2,5
Рентабельність власного капіталу	12,3	13,2	0,9
Рентабельність продажу	14,23	17,3	3,07

Джерело: розроблено автором за [27].

Дані таблиці 2.16 показали, що на підприємстві обидва роки показники рентабельності достатньо високі, та ще у звітному році всі коефіцієнти рентабельності зростають, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Для аналізу коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства складемо таблицю 2.17.

Таблиця 2.17

Значення коефіцієнтів ліквідності

Показник	На початок року	На кінець року	Абс.відх.
Попередній рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	3,1	3,12	0,02
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,02	1,08	0,06
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,95	2,05	0,1
Звітний рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	3,12	3	-0,12
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,08	1,26	0,18
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	2,05	2,06	0,01

Джерело: розроблено автором за [27].

Значення всіх коефіцієнтів ліквідності не відповідають встановленим нормам, що свідчить про негарний фінансовий стан підприємства, але показники мають позитивну тенденцію до покращення.

Показники, що було розраховано, занесемо у таблицю 2.18.

Таблиця 2.18

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Білгород - Дністровська паляниця»

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, тон	12000	12000	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тон	8000	8395	395	4,94
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,667	0,7	0,033	4,95
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	560000	713575	153575	27,42
- у порівнянних цінах, тис. грн	560000	587650	27650	4,94
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	545050	685950	140900	25,85
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	58900	68560	9660	16,4
7. Фондовіддача, грн/грн	9,51	8,57	-0,94	-9,88
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	186200	198560	12360	6,64
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	2,93	3,45	0,52	17,75
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	280	278	-2	-0,71
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особу	2000	2113,85	113,85	5,69
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	509600	663625	154025	30,22
- матеріальні витрати	453600	585135	131535	29
- витрати на оплату праці	30240	32693	2453	8,11
- відрахування на соціальні заходи	6653	7192	539	8,1
- амортизація	18500	29560	11060	5,73
- інші операційні витрати	607	9045	8438	1390,12
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,91	0,93	0,02	2,2
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,81	0,82	0,01	1,23
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	305620	312560	6940	2,3

Продовження табл. 2.18

1	2	3	4	5
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	295620	296980	1360	0,5
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	43476	54056	10580	24,34
18. Рентабельність виробництва, %	17,74	20,24	2,5	-
19. Рентабельність продажу, %	14,2	17,3	3,1	-

Джерело: розроблено автором за [27].

Середньорічна виробнича потужність за два роки не змінюється, але у звітному році було вироблено на 395 тон продукції більше, ніж у попередньому, що склало збільшення на 4,94 %. У діючих цінах це зростання склало 153575 тис. грн, у порівняних 27650 тис. грн.

Обсяг реалізованої продукції зріс на 140900 тис. грн.

У звітному році фондвіддача впала на 0,94, що каже про зниження ефективності використання основних засобів підприємства.

У звітному році коефіцієнт оборотності обігових активів збільшився на 0,52 оберти.

Працівників підприємства стало на два менше, але продуктивність їх праці зросла на 113,85 тис. грн, що є ефективним в використанні трудового потенціалу.

Операційні витрати зросли, в основному за рахунок матеріальних та інших витрат.

Витрати на 1 гривню продукції у звітному році зросли на 0,02 грн, що є негативним та потребує заходів зі зменшення витрат. Матеріалоємність також зросла на 1,23 %.

Але позитивним є збільшення чистого прибутку підприємства на 10580 тис. грн, за рахунок чого рентабельність виробництва зросла на 2,5 %, та рентабельність продажу на 3,1 %.

Висновки до розділу 2

Основними тенденціями розвитку вітчизняного ринку хліба і хлібобулочної продукції нетривалого зберігання протягом останніх років, що значно впливали на формування конкурентних переваг та вибір конкурентних

стратегій розвитку є: скорочення обсягу виробництва традиційних виробів та зростання окремих прибуткових споживчих сегментів, в основному це здорова та екологічно чиста продукція, що знижувало ефективність дій, спрямованих на мінімізацію витрат та підвищувало результативність диференціації продукції; загальне зростання вимог кінцевих споживачів до якості хліба та хлібобулочних виробів, які прагнуть покращення їх смакових властивостей, зростання трендів до здорового способу життя та здорового харчування, що зумовлювало спрямування стратегічних зусиль підприємств на використання стратегії диференціації продукції; загострення конкуренції на локальних ринках, що спонукало хлібопекарські підприємства впроваджувати продуктивні інновації, поєднувати стратегію диференціації продукції з мінімізацією витрат із урахуванням внутрішніх ресурсних можливостей та потенціалу місткості ринку.

В роботі було проведено техніко-економічний аналіз основних показників виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця».

За останніх два роки підприємство має середню активність та ефективність своєї діяльності.

Середньорічна виробнича потужність за два роки не змінюється, але у звітному році було вироблено продукції більше, ніж у попередньому та обсяг виробництва у діючих цінах та порівняних також зріс. Також підприємство стало більше реалізувати продукції.

Але показники ефективності використання основних засобів знизилися, що свідчить про зниження ефективності використання основних засобів підприємства.

За два роки підприємство ефективно використовує трудовий потенціал, так як продуктивність його праці зросла.

Операційні витрати зросли, в основному за рахунок матеріальних та інших витрат та зростання обсягу виробленої продукції.

Витрати на 1 гривню продукції у звітному році зросли, що є негативним

та потребує заходів зі зменшення витрат.

Але позитивним є збільшення чистого прибутку підприємства, за рахунок чого зросли показники рентабельність виробництва та рентабельність продажу.

Все це свідчить про те, що підприємство працює достатньо, але для підвищення конкурентоспроможності та його прибутковості на ринку йому потрібно розробляти заходи, що спрямовані на зниження витрат.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДУ З ЗАМІНИ ОБЛАДНАННЯ НА ТОВ «БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКА ПАЛЯНИЦЯ»

3.1. Техніко-економічне обґрунтування доцільності впровадження заходу з заміни обладнання на підприємстві

Стратегія зниження витрат виробництва на ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» в якості заходу передбачає впровадження автоматичної машини для укладання продукції TrayMAK (рисунок 3.1) [1] на заміну двох старих, фізично зношених та низькопродуктивних машин, що потребують багато енергоресурсів.

Рис. 3.1. Автоматична машина для укладання продукції TrayMAK

Джерело: [1]

Хлібопекарна галузь – це одна зі стратегічних галузей держави, що вона формує продовольчу безпеку країни.

Сьогодні, коли у країні війна та нестабільне зовнішнє середовище, зростає конкуренція на національному та глобальному ринках, знижуються доходи та кількість населення країни, за рахунок чого зменшуються обсяги виробництва, все це змушує підприємства з виробництва хлібопродукції до

впровадження заходів з зменшення витрат та підвищення рівня прибутку і рентабельності.

Для цього підприємствам потрібно вдосконалювати технології виробництва, підвищувати якість виробництва та продукції, впроваджувати нові системи контролю, та новітню, сучасну техніку, збільшувати обсяги виробництва.

Також потрібно знижувати собівартість продукції, основними напрямками цього можуть бути:

- підвищення технічного рівня виробництва;
- удосконалення організації виробництва і праці;
- зміна обсягу і структури продукції (з метою зниження умовно-постійних витрат);
- скорочення витрат на сировину та матеріали та ін.

Машина TrayMAK, яку пропонуємо для впровадження на підприємстві, працює в інтеграції з TrayMAK, FillMAK і FormMAK та призначена для автоматичного укладання продукції на дека, що виключає контакт виробів з руками та значно спрощує і прискорює процес виробництва одночасно підвищуючи якість продукції.

Особливості і переваги машини, що плануємо впроваджувати:

- машина повністю автоматизована;
- всі рухи керуються сервоприводами та двигунами перемінного току;
- машина автоматично розпізнає лоток і укладає продукцію в відповідності до бажаних інтервалів між виробами;
- оснащується сенсорним екраном. Управління просте і інтуїтивно зрозуміле. Передбачена функція збереження параметрів укладки певного продукту під індивідуальною назвою;
- доступні різні мовні варіанти меню;
- є автоматичний індикатор помилки який вказує де саме виникла проблема;

- може працювати на деках розміром 40x60, 60x80, 74x98;
- італійські двигуни з регульованою частотою обертання забезпечують точне центрування продукції;
- повністю нержавіюче і безболтове шасі нового покоління набагато простіше чистити;
- роботу машини забезпечують двигуни і електроніка від німецьких, італійських і японських компаній, які являються лідерами серед світових виробників двигунів і електронних компонентів.

Основні параметри та техніко-економічна характеристика замінюваного та впроваджуваного обладнання представимо у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Техніко-економічна характеристика замінюваного та впроваджуваного обладнання

Показник	Замінюване устаткування	Впроваджуване устаткування
1. Технічна норма продуктивності, кг/змiна	800	1100
2. Маса, кг	1100	900
3. Розміри, мм		
- довжина	1120	1060
- ширина	1560	1490
4. Потужність струмоприймачів, кВт	28	35
5. Чисельність обслуговуючого персоналу 3-го розряду, людей	1	1
6. Ціна купівлі устаткування, грн	125600	175600

Джерело: розроблено автором за [1].

Основну нормативно-довідкову інформацію представимо у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Нормативно-довідкова інформація проєкту

Показник	Значення
Норматив відрахувань у соціальні фонди, % від основної та додаткової заробітної плати	22
Норма амортизації обладнання (4 група), %	20
Норма витрат на ремонтні роботи по обладнанню, %	5,2
Норма витрат на утримання і експлуатацію обладнання, %	1,6
Річний фонд робочого часу, год	3840
Собівартість 1 кВт*год електроенергії, грн	4,85
Коефіцієнт використання інженерного ресурсу	0,8
Годинна тарифна ставка робочого 3-го розряду, грн	50,27
Вартість брухту, грн за 1 кг	7000
Строк окупності інвестицій, роки	4

Джерело: розроблено автором.

Основна ідея проекту в тому, що на підприємстві планується заміна застарілого устаткування на нове автоматизоване та менше енерговитратне, тобто воно має використовувати менше ресурсів, що допоможе зберігати екологію країни та світу.

Проект передбачає зменшення чисельності на одну людину, так як не змінюється обсяг виробництва, то продуктивність праці кожного робітника збільшується, якщо загальний фонд оплати праці не зменшувати, це дозволить підвищити заробітну плату працівникам.

3.2. Розрахунок економічної ефективності виробництва

Для впровадження заходу з заміни обладнання нам потрібно інвестиції в купівлю нової машини, її транспортування, монтаж та демонтаж старих. Тому розрахуємо обсяг інвестицій у проект заміни обладнання.

Обсяг інвестицій (I) в обладнання розраховуємо за формулою:

$$I = V_0 + T_0 + M_0 + I_v + D_0 + D - L, \quad (3.1)$$

де V_0 – вартість купівлі обладнання;

T_0 – транспортні витрати на обладнання (5% від вартості купівлі обладнання);

M_0 – вартість монтажу обладнання (10 % від вартості купівлі обладнання);

I_v – інші витрати (2 % від вартості купівлі обладнання);

D_0 – залишкова вартість демонтованого обладнання;

D – вартість демонтажу (5 % від первинної вартості обладнання).

L – ліквідаційна вартість обладнання.

Залишкова вартість обладнання складає нуль, так як вона має 100 % знос.

$$I_0 = 175600 + 175600 * 0,05 + 175600 * 0,1 + 175600 * 0,02 + 125600 * 0,05 * 2 - 1100 * 7 * 0,82 = 205452 + 12560 - 6314 = 211698 \text{ грн.}$$

З розрахунку можна побачити, що інвестиції, що потрібно у заміну обладнання складають 211698 грн.

Аналіз стану основних виробничих засобів підприємства показав, що

багато обладнання має 100 % рівень зносу, тому для зниження витрат виробництва та підвищення прибутковості підприємства було запропоновано заміну двох машин, але це не впливає на виробничу потужність, тому вона в цілому на підприємстві не змінюється. Також на підприємстві у даний час не планується збільшення обсягу виробництва продукції, з чого можна зробити висновок, що запропонований захід не вплине на обсяг виробництва у діючих та порівняних цінах та обсяг реалізованої продукції.

Розрахуємо амортизацію нового обладнання.

$$A = 211698 * 0,2 = 42339,6 \text{ грн.}$$

Розрахуємо витрати на ремонтні роботи по новому обладнанню.

$$V_p = 211698 * 0,052 = 11008,3 \text{ грн.}$$

Розрахуємо витрати по утриманню та експлуатації обладнання.

$$V_{ue} = 211698 * 0,016 = 3387,2 \text{ грн.}$$

Розрахуємо витрати на електроенергію, що споживається обладнанням.

$$\text{Вел старе обладнання} = 3840 * 28 * 2 * 0,8 * 4,85 = 834355,2 \text{ грн.}$$

$$\text{Вел нове обладнання} = 3840 * 35 * 0,8 * 4,85 = 521472 \text{ грн.}$$

Розрахуємо основну та додаткову заробітну плату робітників, обслуговуючих обладнання. Відсоток додаткової заробітної плати складає 20 % та інші доплати 15 %.

$$\text{ЗП по старому обладнанню} = 50,27 * 1 * 2 * 3840 * 1,2 * 1,15 = 532781,6 \text{ грн.}$$

$$\text{ЗП по новому обладнанню} = 50,27 * 1 * 3840 * 1,2 * 1,15 = 266390,8 \text{ грн.}$$

Розрахуємо нарахування у фонд соціального призначення (єдиний соціальний внесок – 22% від суми основної та додаткової заробітної плати).

$$\text{ЄСВ по старому обладнанню} = 532781,6 * 0,22 = 117212 \text{ тис. грн.}$$

$$\text{ЄСВ по новому обладнанню} = 266390,8 * 0,22 = 58606 \text{ тис. грн.}$$

Представимо всі розрахунки у таблиці 3.3.

Економія витрат з впровадження заходу з заміни обладнання

Найменування витрат	Обладнання		Економія, тис. грн
	старе	нове	
Амортизація обладнання	-	42339,6	42339,6
Витрати на ремонтні роботи по обладнанню	-	11008,3	11008,3
Витрати по утриманню та експлуатації обладнання	-	3387,2	3387,2
Витрати на електроенергію	834355,2	521472	-312883,2
Основна та додаткова заробітна плата робітників	532781,6	266390,8	-266390,8
Відрахування у соціальні заходи	117212	58606	-58606
Всього	1484348,8	903203,9	-581144,9

Джерело: розроблено автором.

Економія від впровадження заходу (Е) = 1484348,8 – 903203,9 = 581144,9 грн.

Економія від впровадження заходу складає оподаткований прибуток підприємства та становить 581144,9 грн.

Розрахуємо чистий прибуток (ЧП) від впровадження заходу, з урахуванням, що податок на прибуток складає 18%.

$$\text{ЧП} = 581144,9 * 0,82 = 476538,82 \text{ грн.}$$

Прибуток підприємства підвищиться на 581144,9 грн, з якого чистий прибуток складе 476538,82 грн.

Для впровадження заходу підприємству потрібні інвестиції у розмірі 211698 грн в основні засоби.

Для того, щоб зробити висновки про необхідність та доцільність запропонованого проекту з заміни обладнання, розрахуємо основні показники його інвестиційної привабливості.

Оцінку інвестиційної привабливості проекту розрахуємо за наступними основними показниками [17]:

1. Чистий приведений дохід (ЧПД);
2. Індекс дохідності інвестицій (ІД);
3. Період окупності інвестицій (По).

Чистий приведений дохід показує розмір грошових коштів, які очікує отримати інвестор після того, як окупляться інвестиції.

ЧПД розраховується за формулою:

$$\text{ЧПД} = \text{СПЧГП} - I, \quad (3.2)$$

де I – інвестиції у новий проєкт;

СПЧГП – сумарний приведений чистий грошовий потік.

ЧПД > 0 – проєкт прибутковий;

ЧПД < 0 – проєкт збитковий;

ЧПД $= 0$ – проєкт не прибутковий і не збитковий.

Індекс дохідності інвестицій (ІД) – це відношення сумарного приведенного чистого грошового потоку до вкладених інвестицій, що розраховується за формулою:

$$\text{ІД} = \text{СПЧГП} / I, \quad (3.3)$$

ІД > 1 – проєкт прибутковий;

ІД < 1 – проєкт збитковий;

ІД $= 1$ – прибутковість інвестицій точно відповідає нормативу.

Період окупності інвестицій (По) – мінімальний часовий інтервал (який вимірюється в місяцях або роках) від початку реалізації проєкту, за який інвестиції покриваються чистим грошовим потоком та розраховується за формулою:

$$\text{По} = I / \text{СПЧГП}_{\text{ср}}, \quad (3.4)$$

де $\text{СПЧГП}_{\text{ср}}$ – середньорічний приведений чистий грошовий потік за t -років.

Ставка приведення відповідає середньозваженій вартості грошей, що залучаються для впровадження проєкту.

Середню вартість грошей в проєкті плануємо 24 %.

Розрахуємо показники оцінки інвестиційної привабливості проєкту заміни обладнання у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Розрахунок інвестиційної привабливості проекту

Показники	Періоди реалізації проекту		
	Передінвест иційний	1	всього
1	2	3	6
Інвестиційні засоби у проєкт, грн	211698		
Оподаткований прибуток, грн		581144,9	
Чистий прибуток, грн		476538,82	
Амортизація обладнання, грн		56735,1	
Чистий грошовий потік, грн		533273,92	
Середньозважена вартість капіталу, %	24		
Коефіцієнт приведення		0,8065	
Приведений чистий грошовий потік, грн		430085,42	
Сумарний приведений чистий грошовий потік, грн		430085,42	
Чистий приведений дохід, грн			218387,42
Індекс дохідності інвестицій			2,03
Період окупності інвестицій, років			0,5

Джерело: розроблено автором.

$$\text{ЧПД} = 430085,42 - 211698 = 218387,42 \text{ грн.}$$

$$\text{ІД} = 430085,42 / 211698 = 2,03.$$

$$\text{По} = 211698 / 430085,42 = 0,5 \text{ року.}$$

Максимальну окупність інвестицій в проєкт заплановано у межах до чотирьох років.

З таблиці 3.4 можна побачити, що запропонований проєкт є інвестиційно привабливим, так як чистий приведений дохід складає 218387,42 грн, що > 0 , індекс дохідності $2,03 > 1$, період окупності інвестицій $0,5 \text{ років} < 4$.

3.3. Соціально-економічні наслідки впливу заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»

Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства наведемо у таблицях 3.5 та 3.6.

Таблиця 3.5

**Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності
ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»**

Найменування заходу	Інвестиції, грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)								
	Всього	у тому числі у		Реалізована продукція, тис. грн	Собівартість, грн				Чистий прибуток, грн.	Чисельність зайнятих, люд	Строк окупності інвестицій, років	
		основні засоби	обігові активи		Всього	у тому числі:						
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи				амортизація основних засобів та інші витрати
Заміна обладнання	211698	211698	-	-	-581144,9	-312883,2	-266390,8	-58606	56735,1	476538,82	-1	0,5

Джерело: розроблено автором.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» після впровадження заходу

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, тон	12000	12000	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тон	8395	8395	-	-
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,7	0,7	-	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	713575	713575	-	-
- у порівнянних цінах, тис. грн	587650	587650		
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	685950	685950	-	-
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	68560	68771,7	211,7	0,31
7. Фондовіддача, грн/грн	8,57	8,55	-0,02	-0,23
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	198560	198560	-	-
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	3,45	3,45	-	-
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	278	277	-1	-0,36
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особу	2113,85	2121,48	7,63	0,36
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	663625	663043,85	-581,15	-0,09
- матеріальні витрати	585135	584822,12	-312,88	-0,05
- витрати на оплату праці	32693	32426,61	-266,39	-0,81
- відрахування на соціальні заходи	7192	7133,4	-58,60	-0,81
- амортизація	29560	29503,26	56,74	0,19
- інші операційні витрати	9045	9045	-	-
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,93	0,929	-0,001	-1,08
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,82	0,819	-0,001	-1,22
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	312560	312560	-	-
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	296980	296980	-	-
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	54056	54532,54	476,54	0,88
18. Рентабельність виробництва, %	20,24	20,4	0,16	-
19. Рентабельність продажу, %	17,3	17,45	0,15	-

Джерело: розроблено автором.

Запропонований захід з заміни обладнання потребує додаткові інвестиції у основні засоби основного виду діяльності в розмірі 211,7 тис. грн, але його впровадження не вплине на розмір виробничої потужності та на коефіцієнт використання.

Обсяг продукції у дійсних, порівняних цінах та обсяг реалізованої продукції не змінюються, так як захід не впливає на обсяг виробленої продукції у натуральному виразі.

Захід зменшить потребу у персоналі на одну людину, але середньорічний виробіток кожного робітника зросте на 7,63 тис. грн.

Здійснення заходу дозволить підприємству знизити операційні витрати на 581,15 тис. грн, з яких зменшення матеріальних витрат на 312,88 тис. грн, витрат на оплату праці на 266,39 тис. грн, відрахування на соціальні заходи на 58,6 тис. грн, додаткова амортизація зросте на 56,74 тис. грн, інші операційні витрати не змінюються.

Витрати на 1 грн виробленої продукції знизяться на 0,001 грн, матеріалоємність знизиться також на 0,001 грн, що позитивно вплине на діяльність підприємства.

Оподаткований прибуток у результаті заходу зросте на 581,15 тис. грн, з якого чистий прибуток складе 476,54 тис. грн. Показник рентабельність виробництва зросте на 0,16 % та рентабельність продажу зросте на 0,15 %.

Висновки до розділу 3

На підприємстві ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» було проведено аналіз основних техніко-економічних показників діяльності та в результаті чого запропоновано захід з заміни обладнання.

Можна побачити, що захід потребує додаткові інвестиції у основні засоби основного виду діяльності в розмірі 211,7 тис. грн, строк окупності яких складе 0,5 років.

Впровадження заходу не вплине на розмір виробничої потужності та на коефіцієнт використання.

Обсяг продукції у дійсних, порівняних цінах та обсяг реалізованої продукції не змінюються, так як захід не впливає на обсяг виробленої продукції у натуральному виразі.

Захід зменшить потребу у персоналі на одну людину, але середньорічний виробіток кожного робітника зросте на 7,63 тис. грн.

Здійснення заходу дозволить підприємству знизити операційні витрати на 581,15 тис. грн, з яких зменшення матеріальних витрат на 312,88 тис. грн, витрат на оплату праці на 266,39 тис. грн, відрахування на соціальні заходи на 58,6 тис. грн, додаткова амортизація зросте на 56,74 тис. грн, інші операційні витрати не змінюються.

Витрати на 1 грн виробленої продукції знизяться на 0,001 грн, матеріалоємність знизиться також на 0,001 грн, що позитивно вплине на діяльність підприємства.

Оподаткований прибуток у результаті заходу зросте на 581,15 тис. грн, з якого чистий прибуток складе 476,54 тис. грн. Показник рентабельність виробництва зросте на 0,16 % та рентабельність продажу зросте на 0,15 %.

В розділі було розраховано інвестиційну привабливість проекту, з розрахунку можна побачити, що запропонований проєкт є інвестиційно привабливим, так як чистий приведений дохід складає 218387,42 грн, що > 0 , індекс дохідності $2,03 > 1$, період окупності інвестицій $0,5 \text{ років} < 4$.

Впровадження заходу дозволить підприємству знизити витрати, підвищити його прибуток, ефективність діяльності та конкурентоспроможність продукції та підприємства на ринку хлібопекарської галузі.

ВИСНОВКИ

Витрати підприємства та собівартість його продукції є найважливішими показниками економічної ефективності будь-якого підприємства та його виробництва.

Витрати – це обсяг спожитих виробничих ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових), що необхідно для здійснення підприємством господарської діяльності, спрямованої на отримання прибутку та максимізацію добробуту власників у грошовому виразі.

У собівартості відбиваються всі елементи господарської діяльності, а саме ступінь технологічного оснащення виробництва і освоєння технологічних процесів; рівень організації виробництва і праці, ступінь використання виробничих потужностей; економічності використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, а також інші умови і чинники, що характеризують виробничо-господарську діяльність.

Від рівня собівартості та витрат залежать фінансові показники діяльності підприємства, темпи розширеного виробництва і його фінансовий стан. Зниження собівартості продукції сприяє збільшенню прибутку та підвищенню конкурентоспроможності продукції та підприємства на ринку.

Тому можна казати, що пошук нових напрямів, факторів і методів зниження витрат підприємств багатьох галузей допоможе економіці України вийти на новий ефективний рівень розвитку.

Основними тенденціями розвитку вітчизняного ринку хліба і хлібобулочної продукції нетривалого зберігання протягом останніх років, що значно впливали на формування конкурентних переваг та вибір конкурентних стратегій розвитку є: скорочення обсягу виробництва традиційних виробів та зростання окремих прибуткових споживчих сегментів, в основному це здорова та екологічно чиста продукція, що знижувало ефективність дій, спрямованих на мінімізацію витрат та підвищувало результативність диференціації продукції; загальне зростання вимог кінцевих споживачів до якості хліба та

хлібобулочних виробів, які прагнуть покращення їх смакових властивостей, зростання трендів до здорового способу життя та здорового харчування, що зумовлювало спрямування стратегічних зусиль підприємств на використання стратегії диференціації продукції; загострення конкуренції на локальних ринках, що спонукало хлібопекарські підприємства впроваджувати продуктивні інновації, поєднувати стратегію диференціації продукції з мінімізацією витрат із урахуванням внутрішніх ресурсних можливостей та потенціалу місткості ринку.

В роботі було проведено техніко-економічний аналіз основних показників виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця».

За останніх два роки підприємство має середню активність та ефективність своєї діяльності.

Середньорічна виробнича потужність за два роки не змінюється, але у звітному році було вироблено на 395 тонн продукції більше, ніж у попередньому, що склало збільшення на 4,94 %. У діючих цінах це зростання склало 153575 тис. грн, у порівнянні 27650 тис. грн.

Обсяг реалізованої продукції зріс на 140900 тис. грн.

У звітному році фондівдача впала на 0,94, що каже про зниження ефективності використання основних засобів підприємства.

У звітному році коефіцієнт оборотності обігових активів збільшився на 0,52 оберти.

Працівників підприємства стало на два менше, але продуктивність їх праці зросла на 113,85 тис. грн, що є ефективним в використанні трудового потенціалу.

Операційні витрати зросли, в основному за рахунок матеріальних та інших витрат.

Витрати на 1 гривню продукції у звітному році зросли на 0,02 грн, що є негативним та потребує заходів зі зменшення витрат. Матеріалоємність також зросла на 1,23 %.

Але позитивним є збільшення чистого прибутку підприємства на 10580 тис. грн, за рахунок чого рентабельність виробництва зросла на 2,5 %, та рентабельність продажу на 3,1 %.

Можна казати, що підприємство працює достатньо, але для підвищення конкурентоспроможності та його прибутковості на ринку йому потрібно розробляти заходи, що спрямовані на зниження витрат.

Сьогодні в умовах війни та економічного становища країни підприємства повинні пристосовуватися до зовнішніх умов та розробляти інвестиційні проєкти для розвитку діяльності підприємств.

Так як саме розвиток економіки будь-якої країни базується на реалізації інвестиційних проєктів, які забезпечують процес розширеного відтворення, створюють нові вартості, робочі місця, новий виробничий і споживчий потенціал та ін.

Аналіз техніко-економічних показників діяльності підприємства ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця», маркетинговий аналіз та аналіз стану рівня використання його обладнання, дозволило на підприємстві запропонувати захід з заміни обладнання та обґрунтувати його ефективність та доцільність.

В якості заходу було запропоновано впровадження автоматичної машини для укладання продукції ТрауМАК на заміну двох старих, фізично зношених та низькопродуктивних машин.

Було розраховано, що захід потребує додаткові інвестиції у основні засоби основного виду діяльності в розмірі 211,7 тис. грн, строк окупності яких складе 0,5 років.

Впровадження заходу не вплине на розмір виробничої потужності та на коефіцієнт використання.

Обсяг продукції у дійсних, порівняних цінах та обсяг реалізованої продукції не змінюються, так як захід не впливає на обсяг виробленої продукції у натуральному виразі.

Захід зменшить потребу у персоналі на одну людину, але

середньорічний виробіток кожного робітника зросте на 7,63 тис. грн.

Здійснення заходу дозволить підприємству знизити операційні витрати на 581,15 тис. грн, з яких зменшення матеріальних витрат на 312,88 тис. грн, витрат на оплату праці на 266,39 тис. грн, відрахування на соціальні заходи на 58,6 тис. грн, додаткова амортизація зросте на 56,74 тис. грн, інші операційні витрати не змінюються.

Витрати на 1 грн виробленої продукції знизяться на 0,001 грн, матеріалоємність знизиться також на 0,001 грн, що позитивно вплине на діяльність підприємства.

Оподаткований прибуток у результаті заходу зросте на 581,15 тис. грн, з якого чистий прибуток складе 476,54 тис. грн. Показник рентабельність виробництва зросте на 0,16 % та рентабельність продажу зросте на 0,15 %.

В розділі було розраховано інвестиційну привабливість проекту, з розрахунку можна побачити, що запропонований проєкт є інвестиційно привабливим, так як чистий приведений дохід складає 218387,42 грн, що > 0 , індекс дохідності $2,03 > 1$, період окупності інвестицій $0,5 \text{ років} < 4$.

З розрахунків можна побачити, що впровадження запропонованого заходу позитивно вплине на діяльність та основні фінансові показники підприємства, тому можна казати що такий захід можна розглянути до впровадження на підприємстві з метою зниження витрат та підвищення прибутковості та конкурентоспроможності підприємства на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автоматична машина для укладання продукції TrayMAK. URL: <https://tmak.com.ua/katalog/avtomatychna-mashyna-dlia-ukladannia-produktsii-traumak> (дата звернення: 20.05.2024).
2. Атамас П. Й. Управлінський облік: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 440 с.
3. Близько 20% хлібозаводів зруйновані або не повернулися до виробництва. URL: <https://agroportal.ua/news/eksklyuzivny/blizko-20-hlibozavodiv-zruynovani-abo-ne-povernulisya-do-virobnictva> (дата звернення: 05.05.2024).
4. Великий Ю. М., Прохорова В. В., Сабліна Н. В. Управління витратами підприємства: монографія. Харків: ІНЖЕК, 2020. 192с.
5. Всеукраїнська асоціація пекарів. URL: <https://vap.org.ua> (дата звернення: 13.05.2024).
6. Грещак М. Г. Управління витратами: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2021. 131 с.
7. Грідасов В. М. Інвестування: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 164 с.
8. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 05.05.2024).
9. Задорожна Н. В. Мікроекономічна теорія виробництва і витрат: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2021. 219 с.
10. Закупівельна логістика: система постачань “точно у термін”. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/management/14545/#google_vignette (дата звернення: 08.03.2024).
11. Козаченко Г. В., Погорелов Ю. С., Хлап'юнов Л. Ю., Макухін Г. А. Управління затратами підприємства: монографія. Київ: Лібра, 2020. 320 с.
12. Колесник В. М., Савченко Т. В. Фактори впливу на витрати промислових підприємств. *Наукові праці МАУП*, 2021. № 47. С. 93–98.

13. Костецька Н. І. Класифікація витрат як основа формування стратегії зниження витрат підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2021. № 21. С. 21–26.

14. Кривенко К. Т., Савчук В. С., Беляев О. О. Політична економія: монографія. Київ: КНЕУ, 2021. 508 с.

15. Крушельницька О. В. Управління витратами: навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей. Житомир: ЖДТУ, 2021. 196 с.

16. Ліщинська В. В. Оцінка ресурсного потенціалу хлібопекарських підприємств України. *Стратегія економічного розвитку України*, 2022. № 50. С. 118–134.

17. Ноздріна Л. В., Ящук В. І., Полотай О. І. Управління проектами: Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 432 с.

18. Олійник Т. І., Косенко А. О. Управління виробничим потенціалом підприємства. *Ефективна економіка*, 2020. № 11. С. 57–64.

19. Онисько С. М., Марич П. М. Фінанси підприємств: підручник. Львів: Магнолія Плюс, 2021. 367 с.

20. Пелагей Т. Ю. Класифікація факторів впливу на витрати підприємства. URL:

<http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/4684/1/%D0%9F%D0%B5%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D0%B5%D0%B9%20%D0%A2.%D0%AE.%20%D0%9A%D0%9B%D0%90%D0%A1%D0%98%D0%A4%D0%86%D0%9A%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%A4%D0%90%D0%9A%D0%A2%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%92%20%D0%92%D0%9F%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%A3%20%D0%9D%D0%90%20%D0%92%D0%98%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%A2%D0%98%20%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%9F%D0%A0%D0%98%D0%84%D0%9C%D0%A1%D0%A2%D0%92%D0%90.pdf>

(дата звернення: 08.05.2024).

21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 Витрати. URL: [2https://kodeksy.com.ua/buh/psbo/16.htm](https://kodeksy.com.ua/buh/psbo/16.htm) (дата звернення: 29.04.2024).

22. С. Бокова, А. Змрочко Війна та хліб: АПК України на військовому та аграрному фронті. URL: <https://ukrline.info/2023/11/06/viyna-ta-khlib-ark-ukrainy-na-viyskovomu-ta-ahrarnomu-fronti> (дата звернення: 08.05.2024).
23. Скляренко В. Економіка підприємства. підручник. Київ. ЦНЛ, 2020. 328 с.
24. Скрипник М. І. Затрати і витрати: проблема трактування понять. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2020. Вип. 1 (13). С. 236–240.
25. ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця». URL: <https://bilgorod-dnistrovska-palyanitsya.business-guide.com.ua> (дата звернення: 08.03.2024).
26. Турило А. М., Кравчук Ю. Б., Турило А.А. Управління витратами підприємства: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 120 с.
27. Фінансова звітність ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця». URL: <https://clarity-project.info/edr/32806605> (дата звернення: 19.05.2024).
28. Харчові технології. URL: <https://harch.tech/2023/10/05/do-kincia-roku-v-ukraini-mozhlyve-cherbove-podorozhchannia-hliba> (дата звернення: 08.5.05.2024).
29. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2021. 656 с.
30. Ціна на хліб як соціальний індикатор: про справжні причини подорожчання стратегічного продукту. URL: https://gazeta.ua/articles/economics/_cina-na-hlib-yak-socialnij-indikator-pro-spravzhni-prichini-podorozhchannya-strategichnogo-produktu/591957 (дата звернення: 15.05.2024).
31. 8 стратегій управління витратами підприємства під час війни. URL: <https://www.accountor.com/uk/ukraine/article/8-stratehiy-upravlinnya-vytratamy-pidpryyemstva-pid-chas-viyny> (дата звернення: 09.05.2024).

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет

ННІ прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна
Кафедра економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма «Економіка підприємства»

ДОДАТКИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

на тему: «Основні напрями зниження витрат ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»»

Здобувача _____ Даниленко Д.Д.

Керівник _____ проф. Павлов О.І.

Таблиця 1

Визначення поняття «витрати»

Автор	Визначення
П. Й. Атамас [2]	Незважаючи на галузеві особливості, завжди в процесі виробництва беруть участь засоби праці, предмети праці та робоча сила, а у деяких галузях – природні ресурси. Використання цих елементів виробництва зумовлює витрати підприємства у процесі господарської діяльності.
М. Г. Грещак, О. С. Коцюба [6]	Витрати підприємства – формуються в процесі використання ресурсів при здійсненні певної його діяльності. Вони мають цільову спрямованість. Витрати підприємства визначаються як сума зменшення вартості активів або зменшення власного капіталу (збиток).
Н. В. Задорожна [9]	Витрати – це вартість усіх використовуваних ресурсів, необхідних для випуску визначеного обсягу продукції.
Кривенко К.Т., Савчук В.С., Беляєв О.О. [14]	Витрати – грошове вираження використання виробничих ресурсів, у результаті якого здійснюється виробництво і реалізація продукції.
Крушельницька О.В. [15]	Витрати – грошова оцінка матеріальних і трудових ресурсів, що пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, надання послуг.
Онисько С.М., Марич П.М. [19]	Виробничі витрати – це спожиті у процесі виробництва засоби виробництва, які втілюють у собі минулу працю (сировину, матеріали, амортизацію основних засобів, працю робітників, зайнятих у процесі виробництва).
В. К. Скляренко [23]	Витрати – це грошова оцінка вартості матеріальних, трудових, фінансових, природних, інформаційних та інших видів ресурсів на виробництво та реалізацію за певний період часу.
М. І. Скрипник [24]	Витрати – це використання тільки тих ресурсів, які при визначенні прибутку господарюючого суб'єкта за даний період часу ставляться у відповідність доходам.
А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило [26]	Витрати – це вартісне вираження абсолютної величини застосовано спожитих ресурсів, необхідних для здійснення ним поставленої мети.
Ю. С. Цал-Цалко [29]	Витратами визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

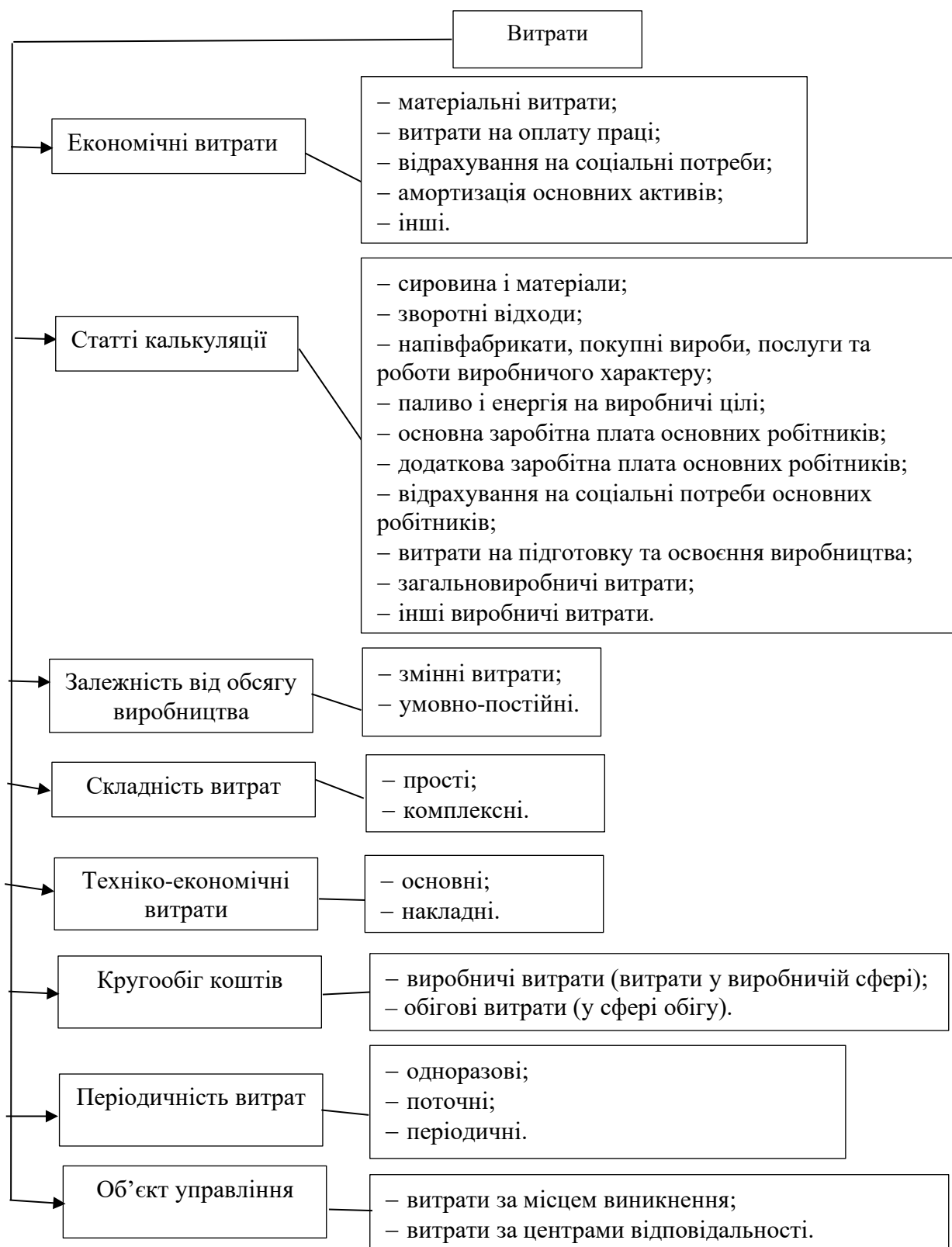

Рис 1. Класифікація витрат за основними ознаками

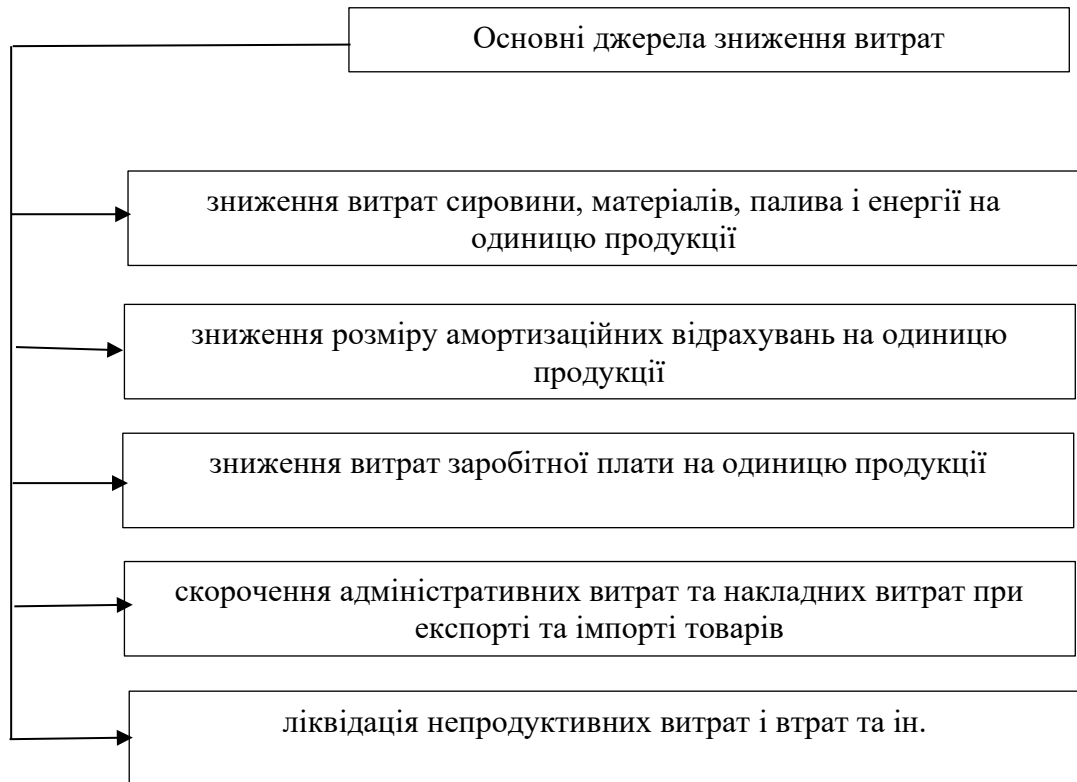

Рис. 2. Основні джерела зниження витрат

Таблиця 2

Обсяги виробництва хліба і хлібобулочних виробів, тонн

	2013	2017	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
Хліб з тіста недріжджового (маца)	1353	721	7389	747	582	465
Свіжий хліб із вмістом у сухому вигляді не більше ніж 5% цукрів та не більше ніж 5% жиру (за винятком доданого меду; яєць; сиру або фруктів)	1561470	1232025	892661	794784	845105	609086
Вироби хлібобулочні без додавання підсолоджувальних речовин (уключаючи млинці, оладки, пироги із заварним кремом, піци; крім хрустких хлібців, вафель, вафельних облаток, сухарів, грінок, продуктів, одержаних шляхом екструзії чи розпушування тіста, з прянощами чи солоних)	5085	3442	328	342	153	136
Хлібці хрусткі	1851	2895	2599	2219	2177	1959
Сухарі, сушки, грінки та вироби подібні підсмажені	50935	43768	55774,4	46943	53781	42758
Пряники та вироби подібні	57752	35527	29348	25334	28066	18320
Торти і вироби кондитерські; вироби хлібобулочні інші з додаванням підсолоджувальних речовин	134208	96680	106465	97815	109041	98035
Вироби макаронні неварені (крім виробів із вмістом яєць, з начинкою або приготовлених іншим способом)	100113	86755	73847	72871	62249	71586
Вироби макаронні із вмістом яєць неварені (крім виробів з начинкою або приготовлених іншим способом)	1682	2754	582	531,7	1238	1265

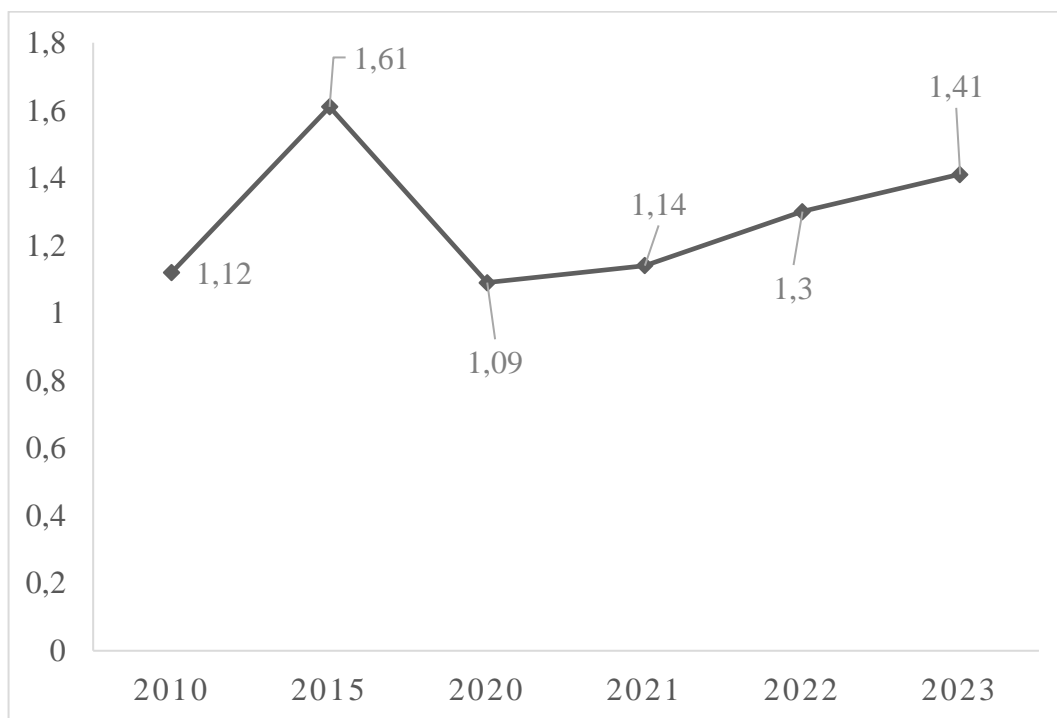

Рис. 3. Динаміка індексу споживчих цін на хліб і хлібобулочну продукцію в Україні в 2010–2023 рр.

Таблиця 3

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Білгород - Дністровська паляниця»

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	12000	12000	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	8000	8395	395	4,94
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,667	0,7	0,033	4,95
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	560000	713575	153575	27,42
- у порівнянних цінах, тис. грн	560000	587650	27650	4,94
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	545050	685950	140900	25,85
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	58900	68560	9660	16,4
7. Фондовіддача, грн/грн	9,51	8,57	-0,94	-9,88
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	186200	198560	12360	6,64
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	2,93	3,45	0,52	17,75
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	280	278	-2	-0,71
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особу	2000	2113,85	113,85	5,69
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	509600	663625	154025	30,22
- матеріальні витрати	453600	585135	131535	29
- витрати на оплату праці	30240	32693	2453	8,11
- відрахування на соціальні заходи	6653	7192	539	8,1
- амортизація	18500	29560	11060	5,73
- інші операційні витрати	607	9045	8438	1390,12
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,91	0,93	0,02	2,2
14. Матеріалоемність, грн/грн	0,81	0,82	0,01	1,23
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	305620	312560	6940	2,3
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	295620	296980	1360	0,5
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	43476	54056	10580	24,34
18. Рентабельність виробництва, %	17,74	20,24	2,5	-
19. Рентабельність продажу, %	14,2	17,3	3,1	-

**Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності
ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»**

Найменування заходу	Інвестиції, грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)								
	Всього	у тому числі у		Реалізована продукція, тис. грн	Собівартість, грн				Чистий прибуток, грн.	Чисельність зайнятих, люд	Строк окупності інвестицій, років	
		основні засоби	обігові активи		Всього	у тому числі:						
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи				амортизація основних засобів та інші витрати
Заміна обладнання	211698	211698	-	-	-581144,9	-312883,2	-266390,8	-58606	56735,1	476538,82	-1	0,5

Таблиця 5

Розрахунок інвестиційної привабливості проекту

Показники	Періоди реалізації проекту		
	Передінвест иційний	1	всього
1	2	3	6
Інвестиційні засоби у проєкт, грн	211698		
Оподаткований прибуток, грн		581144,9	
Чистий прибуток, грн		476538,82	
Амортизація обладнання, грн		56735,1	
Чистий грошовий потік, грн		533273,92	
Середньозважена вартість капіталу, %	24		
Коефіцієнт приведення		0,8065	
Приведений чистий грошовий потік, грн		430085,42	
Сумарний приведений чистий грошовий потік, грн		430085,42	
Чистий приведений дохід, грн			218387,42
Індекс доходності інвестицій			2,03
Період окупності інвестицій, років			0,5

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» після впровадження заходу

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, тон	12000	12000	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тон	8395	8395	-	-
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,7	0,7	-	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	713575	713575	-	-
- у порівнянних цінах, тис. грн	587650	587650		
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	685950	685950	-	-
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	68560	68771,7	211,7	0,31
7. Фондовіддача, грн/грн	8,57	8,55	-0,02	-0,23
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	198560	198560	-	-
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	3,45	3,45	-	-
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	278	277	-1	-0,36
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особу	2113,85	2121,48	7,63	0,36
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	663625	663043,85	-581,15	-0,09
- матеріальні витрати	585135	584822,12	-312,88	-0,05
- витрати на оплату праці	32693	32426,61	-266,39	-0,81
- відрахування на соціальні заходи	7192	7133,4	-58,60	-0,81
- амортизація	29560	29503,26	56,74	0,19
- інші операційні витрати	9045	9045	-	-
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,93	0,929	-0,001	-1,08
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,82	0,819	-0,001	-1,22
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	312560	312560	-	-
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	296980	296980	-	-
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	54056	54532,54	476,54	0,88
18. Рентабельність виробництва, %	20,24	20,4	0,16	-
19. Рентабельність продажу, %	17,3	17,45	0,15	-